

CIJFERS IN BEELD

2014

OVERZICHT DISCRIMINATIECIJFERS OPENBAAR MINISTERIE 2010 - 2014

INHOUD

Samenvatting <i>Cijfers in Beeld 2014</i>	2
Het LECD	5
1. Inleiding <i>Cijfers in Beeld 2014</i>	7
1.1 WIJZE VAN VERZAMELEN VAN GEGEVENS EN REGISTRATIE	9
2. Instroom discriminatiefeiten.....	12
2.1 Instroom discriminatiefeiten per parket	12
2.2 Instroom aantal zaken	15
2.3 Instroom discriminatiefeiten in hoger beroep	15
2.4 Instroom discriminatiefeiten per wetsartikel	16
2.5 Discriminatie Registratie Code	17
2.5.1 Gronden	18
2.5.2 Waar	26
2.5.3 Verdachte.....	28
2.5.3.1. Interetnische incidenten	29
2.5.3.2. Leeftijd verdachte.....	30
2.5.3.3 Geslacht verdachte	30
2.5.4 Hoe	31
2.5.5 Aard van de discriminatiefeiten	32
3. Afdoening discriminatiefeiten OM.....	39
3.1 OM-afdoening discriminatiefeiten per parket.....	39
3.2 OM-afdoening zaken.....	39
3.3 OM-afdoening discriminatiefeiten per wetsartikel	39
3.4 Soort OM-afdoening discriminatiefeiten.....	41
3.4.1 <i>Verhouding technisch sepot en beleidssepot</i>	42
4. Afdoening discriminatiezaken rechter	45
4.1 Soort afdoening discriminatiezaken rechter	45
4.1.1. <i>Opgelegde maatregel/straf</i>	46
BIJLAGE: DISCRIMINATIEARTIKELEN IN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT	47

Samenvatting *Cijfers in Beeld* 2014

OVER HET RAPPORT CIJFERS IN BEELD

Cijfers in Beeld is een rapport van het Landelijk Expertisecentrum Discriminatie ([LECD](#)), het interne expertisecentrum op het gebied van strafbare discriminatie van het Openbaar Ministerie ([OM](#)). Het rapport wordt niet publiek gemaakt.

De gegevens die zijn opgenomen in *Cijfers in Beeld* komen deels voort uit een jaarlijkse query, en deels uit dossieronderzoek verricht op basis van deze query. Vanwege de bewerkelijkheid van het handmatige dossieronderzoek verschijnt *Cijfers in Beeld* op zijn vroegst kort na de zomer.

Aan verzoeken van onderzoekers of internationale organisaties om de gegevens uit *Cijfers in Beeld* te mogen gebruiken voor eigen rapportages wordt in de meeste gevallen gehoor gegeven, onder de voorwaarde dat het LECD vooraf inzage krijgt in de concepttekst; dit om een onjuiste interpretatie van de cijfers te voorkomen.

BETEKENIS VAN DE GEGEVENS IN CIJFERS IN BEELD

In *Cijfers in Beeld* wordt gerapporteerd over de bij het OM ingestroomde en afgedane discriminatiefeiten; feiten die instromen en worden afgedaan op grond van één van de discriminatieartikelen uit het Wetboek van Strafrecht (Sr): artikel [137c](#), [137d](#), [137e](#), [137f](#), [137g](#) of [429quater](#) Sr. Het onderscheid tussen het aantal ingestroomde feiten en het aantal zaken dient in het oog te worden gehouden; één zaak kan meerdere feiten omvatten, bijvoorbeeld als aan één verdachte in een zaak twee discriminatiefeiten ten laste worden gelegd.

Tevens dienen de discriminatiefeiten onderscheiden te worden van de commune delicten met een discriminatoir aspect. Dit zijn delicten zoals mishandeling en vernieling, waarbij een discriminatoir aspect een rol speelt, bijvoorbeeld als motief op de achtergrond. Sinds 1 januari 2015 is een begin gemaakt met de registratie van commune delicten met een discriminatoir aspect. Hoewel deze registratie om verschillende redenen nog niet volledig is doorgevoerd, zal naar verwachting in het rapport *Cijfers in Beeld 2015* wel een indicatie gegeven kunnen worden van het aantal commune delicten met discriminatoir aspect dat is ingestroomd.

Het OM krijgt geregeld de vraag waarom het aantal discriminatie-incidenten in het jaarlijkse rapport van de politie hoger is dan het aantal discriminatiefeiten bij het OM. Het verschil in aantallen is een logische consequentie van de verschillende taken van politie en OM en wordt toegelicht op pagina 14 en 15.

Een groot aantal (soms niet of nauwelijks beïnvloedbare) factoren bepaalt of een feit als discriminatiefeit kan instromen bij het OM. De wettelijke taak van het OM is het opsporen en vervolgen van strafbare feiten; het inschrijven van discriminatiefeiten gebeurt ten behoeve van het correct uitvoeren van deze taak.

Men dient, vanwege de geringe aantallen en de vele factoren die van invloed zijn op de instroom van feiten, terughoudend te zijn met het trekken van conclusies op basis van de cijfers in dit rapport. Waar mogelijk heeft het LECD in dit rapport de conclusies en bevindingen die voortvloeien uit de cijfers beschreven.

DISCRIMINATIECIJFERS 2014

INSTROOM

- In 2014 stroomden in eerste aanleg 142 discriminatiefeiten in. De 142 ingestroomde feiten hoorden bij 133 afzonderlijke ingestroomde zaken; in één discriminatiezaak kunnen immers meerdere discriminatiefeiten ten laste worden gelegd.
- Sinds 2009 is er sprake van een daling van het aantal ingestroomde discriminatiefeiten; in 2014 is er echter weer een aanzienlijke stijging ten opzichte van 2013 te zien. Desondanks is het aantal ingestroomde feiten nog altijd lager dan in de jaren voor 2009. Het is op het moment van schrijven van dit rapport nog onduidelijk wat de oorzaak is van de lagere aantallen feiten in 2013 en de jaren daaraan voorafgaand. Hier wordt door het WODC en het OM zelf onderzoek naar gedaan.
- In 2014 stroomden 11 discriminatiefeiten in bij de ressortsparketten; in 2013 waren dit 14 feiten.

SOORT FEIT

- Evenals in voorgaande jaren betreft het merendeel van de bij het OM ingestroomde discriminatiefeiten artikel 137c Wetboek van Strafrecht, de beledigende uitlating over een groep mensen wegens één van de discriminatiegronden (80%).
- Van de overige discriminatieartikelen uit het Wetboek van Strafrecht stromen van oudsher veel minder feiten in.

WAAR EN HOE VINDEN DISCRIMINATIEFEITEN PLAATS

- Ook in 2014 wordt het meest mondeling beledigd (66%).
- De feiten die bij het OM instroomden vonden in 2014 voornamelijk plaats op straat of in een openbare gelegenheid (27%), gevolgd door de categorie *woonomgeving* (23%). Het aantal feiten in de categorie *sport* is gestegen naar 11% ten opzichte van 7% in 2013. In de categorie *sport* is vaker een sterke fluctuatie te zien, veelal veroorzaakt door zaken waarin het roepen van de Hamaskreet of andere voetbalgerelateerde, discriminatoire uitlatingen ten laste wordt gelegd aan een grotere of kleinere groep voetbalsupporters.

DISCRIMINATIEGRONDEN

- Het aandeel van de discriminatiegrond *ras* is in 2014 net als in voorgaande jaren het hoogst en omvat 47% van alle gronden. De grond *ras* omvat meerdere groepen op wie de discriminatie gericht kan zijn.
- Met 30% procent voor de grond *antisemitisme* is de groep Joden, die in wezen ook onder *ras*, dan wel godsdienst moet worden geschaard, maar apart wordt geregistreerd, het meest doelwit van discriminatie.

- De tweede plaats van groepen waar de discriminatie tegen is gericht, wordt ingenomen door de grond *antizwart (Afrikaanse afkomst)* (14%), gevolgd door de grond *homoseksuele gerichtheid* (11%).
- Er stroomden in 2014 16 feiten in met de grond *godsdienst/levensovertuiging*, daarvan stroomden 12 feiten in met de grond *islam*.
- De grond *handicap* stroomde in 2014 één keer in, de grond *geslacht* geen enkele keer.

ACHTERGROND VERDACHTE

- Net als in voorgaande jaren zijn verreweg de meeste verdachten blanke particulieren (67%).
- De meeste verdachten zijn man (87%). Het aandeel vrouwen als verdachte is ten opzichte van 2013 (18%) weer afgenomen.

AFDOENING OM

- In 2014 werden door het OM 145 discriminatiefeiten afgedaan.
- Voor 59% van de discriminatiefeiten werd gedagvaard, terwijl bij 21% van de feiten werd besloten tot een onvoorwaardelijk sepot en bij 6% tot een voorwaardelijk sepot.
- Van alle sepot had 43% betrekking op een technisch sepot en 57% op een beleidssepot.
- Bij 6% van de afgedane feiten werd besloten tot een transactie.
- Bij 6% van de afgedane feiten werd besloten tot de relatief nieuwe afdoeningsmodaliteit OM-strafbeschikking.

Het LECD

Het Landelijk Expertisecentrum Discriminatie is het expertisecentrum bij het OM, dat speciaal belast is met het onderwerp discriminatie. Doel van het LECD is het optimaliseren van de strafrechtelijke handhaving betreffende discriminatie. Belangrijke taken van het LECD hiertoe zijn onder meer de inhoudelijke juridische beoordeling van discriminatiezaken; het adviseren, informeren en stimuleren van de parketten; het onderhouden van het contact met allerlei organisaties op dit terrein; het coördineren in lopende onderzoeken/vervolgingen; het organiseren en borgen van expertise; het rapporteren over de aard en omvang van discriminatiezaken en het bijdragen aan de ontwikkeling van het landelijk OM-beleid betreffende discriminatiebestrijding. Het LECD brengt daarnaast een nieuwsbrief uit, geeft cursussen en presentaties over strafbare discriminatie, en beschikt over een uitgebreid archief met betrekking tot strafbare discriminatie.

Om optimaal te kunnen rapporteren over de stand van zaken aangaande de strafrechtelijke aanpak van discriminatie, heeft het LECD zich een aantal taken ten doel gesteld. Zo is het LECD onder andere verantwoordelijk voor het opzetten en het onderhouden van een registratiesysteem voor discriminatiezaken. Het doel van dit registratiesysteem is het verkrijgen van inzicht in de omvang en de aard van de discriminatiezaken die het OM jaarlijks behandelt. Jaarlijks wordt in *Cijfers in Beeld* gerapporteerd over de discriminatiefeiten.

HET LECD IN 2014

In 2014 heeft het LECD 151 adviezen uitgebracht; dit kan een telefonisch advies zijn, een advies per e-mail of een uitgebreid schriftelijk advies.

Wederom is sprake van een stijging van het aantal uitgebrachte adviezen ten opzichte van de voorgaande jaren; in 2013 heeft het LECD 106 adviezen uitgebracht, in 2012 bracht het LECD 70 adviezen uit. Ook in 2014 ligt het aantal adviezen hoger dan het aantal ingestroomde feiten.

Dit laat zien dat de beoordeling en behandeling van zaken door het LECD zich niet beperkt tot de feiten die uiteindelijk als discriminatiefeit instromen bij het Openbaar Ministerie. In veel gevallen is het LECD al in een eerder stadium betrokken bij de beoordeling van een zaak, bijvoorbeeld als de zaak nog in behandeling is bij de politie. Dat leidt om uiteenlopende redenen niet altijd tot de instroom van een discriminatiefeit; het kan er immers ook toe leiden dat een feit instroomt als een algemeen feit met discriminatoir aspect, bijvoorbeeld als eenvoudige belediging waarbij één van de discriminatiegronden als motief op de achtergrond wordt gebruikt om iemand uit te schelden. Het advies van het LECD in een vroeg stadium kan de wijze van behandeling van de zaak wellicht positief beïnvloeden.

Het LECD heeft in 2014 deelgenomen aan verschillende overleggen op het gebied van de bestrijding van discriminatie, onder meer met de politie, antidiscriminatiebureaus, het Centrum voor Informatie en Documentatie Israël (CIDI), het COC, het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI), het Meldpunt Internet Discriminatie (MiND) en het College voor de Rechten van de Mens (CRM). Tevens is door het LECD een aantal presentaties gegeven over strafbare discriminatie, onder meer aan medewerkers van het Virtueel

Parquet en aan externe partners. Ook werd een presentatie gegeven aan de *United Nations Working Group of Experts on People of African Descent*. Daarnaast bracht de minister van Veiligheid en Justitie een bezoek aan het LECD.

In 2014 is de door het LECD ontwikkelde SSR-cursus Discriminatie voor de derde maal gegeven, ditmaal zowel aan medewerkers van het OM als aan medewerkers van verschillende antidiscriminatiebureaus. Het LECD heeft in 2014 ook met de SSR samengewerkt aan een webcollege *Strafbare discriminatie in ZSM*, bestemd voor medewerkers van ZSM.

De zomer van 2014 werd voor het LECD voor een groot deel beheerst door pro-Palestinademonstraties en pro-ISIS-demonstraties. Uiteindelijk hebben deze werkzaamheden geresulteerd in een memo over strafbaarheid van vlaggen, symbolen en uitlatingen in het kader van pro-Palestina- of pro-ISIS-demonstraties.

In april en oktober 2014 heeft het LECD de Landelijke Vergadering van discriminatieportefeuillehouders van het OM georganiseerd.

Door een officier van justitie en een beleidsmedewerker van het LECD werd vier keer deelgenomen aan het Regionaal Discriminatie Overleg in Amsterdam.

1. Inleiding *Cijfers in Beeld 2014*

CIJFERS IN BEELD

De cijferrapportages van het LECD gaan terug tot en met 1998, het jaar waarin het LECD is opgericht. In het rapport *Cijfers in Beeld* geeft het LECD een overzicht van het aantal discriminatiefeiten dat in het voorgaande jaar bij de parketten is ingestroomd en afgedaan. Tevens wordt een beeld gegeven van de aard en verschijningsvorm van de bij het OM ingestroomde discriminatiefeiten, en wordt inzichtelijk gemaakt wat de verschillende wijzen van afdoening zijn geweest. Om ontwikkelingen door de jaren heen te kunnen volgen, beslaat de rapportage een periode van vijf jaar. Door het rapport heen worden, ter illustratie van de cijfers, casussen beschreven die speelden in het jaar waarover wordt gerapporteerd. Het rapport is tevens aangevuld met conclusies en bevindingen uit rapportages, jaarverslagen en onderzoeken van andere organisaties op het gebied van discriminatie.

Dit rapport dient allereerst als een terugkoppeling aan het College van procureurs-generaal en aan alle parketten over het aantal en de aanpak van discriminatiezaken binnen het OM. Met de gegevens uit *Cijfers in Beeld* is het OM in staat het strafvorderlijk beleid betreffende discriminatie beter vorm te geven. Daarnaast kan het OM hiermee voldoen aan de verplichting te rapporteren over discriminatiezaken aan de minister van Veiligheid en Justitie, onder andere in het kader van het VN-Comité betreffende de bestrijding van rassendiscriminatie (CERD), de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie van de Raad van Europa (ECRI), het EU-agentschap voor fundamentele rechten (FRA) en het OVSE Bureau voor Democratisering en Mensenrechten (ODIHR). Om ook andere justitiële partners en externe partners van het OM op het gebied van discriminatiebestrijding inzicht te geven in de discriminatiezaken die door het OM worden behandeld, worden de gegevens uit het rapport tevens gedeeld met de politie, de antidiscriminatiebureaus en enkele andere organisaties. Aan al deze justitiële partners wordt gevraagd om geen gegevens uit het rapport te openbaren.

Bij kennisneming van de cijfers dient men zich ervan bewust te zijn dat een aantal discriminatiefeiten om tal van redenen niet bij politie en justitie wordt gemeld en daardoor geen strafrechtelijk vervolg krijgt. Deze feiten blijven hierdoor buiten het blikveld van het OM en deze rapportage. Daarnaast wil het LECD benadrukken dat alleen de zogenaamde specifieke discriminatiefeiten, dat zijn de feiten gebaseerd op één van de discriminatieartikelen zoals strafbaar gesteld in het Wetboek van Strafrecht (artikelen 137c – 137g en 429quater Sr), in het onderzoek betrokken zijn.¹

COMMUNE DELICTEN MET DISCRIMATOIR ASPECT

In *Cijfers in Beeld* wordt alleen gerapporteerd over de artikelen 137c tot en met 137g en 429quater Sr. Commune delicten met een discriminatoir aspect (zoals een brandstichting of mishandeling vanuit racistisch motief) zijn hier dus niet in meegenomen. Deze delicten konden tot 1 januari 2015 niet (afzonderlijk) uit de OM-registratiesystemen COMPAS en GPS worden gegenereerd. Per 1 januari 2015 is het echter technisch mogelijk om in de OM-systemen het discriminatoir aspect bij commune delicten apart te registreren; de afzonderlijke registratie van het discriminatoire aspect bij een commun delict

¹ Zie de bijlage bij dit rapport voor een overzicht van de discriminatieartikelen uit het Wetboek van Strafrecht.

wordt in de loop van 2015 gefaseerd verwezenlijkt. Dit betekent dat in 2016, in het rapport over de instroomcijfers van 2015, vooralsnog alleen een voorlopige indicatie kan worden gegeven van het aantal ingestroomde commune delicten met een discriminatoir aspect. Hoewel nog niet compleet, wordt hiermee een belangrijke eerste stap gezet naar een volledig overzicht van discriminatiefeiten die bij het OM instromen.

BETEKENIS DISCRIMINATIECIJFERS

Er zijn verschillende redenen waarom sommige discriminatiedelicten nooit instromen bij het Openbaar Ministerie en daarom niet worden opgenomen in *Cijfers in Beeld*. Het kan zijn dat een slachtoffer van discriminatie dit alleen meldt bij een antidiscriminatiebureau; zolang er geen aangifte volgt, wordt het opsporingstraject bij de politie niet in gang gezet. Het opsporingstraject wordt in beginsel evenmin gestart als er bij de politie wel een [melding](#), maar geen *aangifte* wordt gedaan. Ook kan het zijn dat een aangifte van discriminatie niet leidt tot het vinden van een verdachte; of er is wel een verdachte, maar onvoldoende bewijs. Een andere mogelijkheid is dat er niet voldaan is aan één of meer van de delictsbestanddelen van de discriminatieartikelen.

Zoals hierboven vermeld, konden commune delicten met een discriminatoir aspect tot 1 januari 2015 nog niet in de registratiesystemen van het OM worden geregistreerd, waardoor deze delicten niet terugkomen in deze rapportage, ook al is de zaak wel bij het OM ingestroomd. Dit alles verklaart (deels) waarom het aantal meldingen en aangiften van discriminatie bij de politie altijd veel hoger is dan het aantal discriminatiefeiten dat bij het OM is ingestroomd. De cijfers in dit rapport kunnen dan ook niet worden geacht een volledig beeld te geven van de daadwerkelijke omvang van discriminatiedelicten in Nederland.

Bij het interpreteren van de cijfers en de constatering van dalingen en stijgingen in de discriminatiefeiten, dient men zich verder steeds te realiseren dat het, ook in absolute zin, gaat om een klein aantal feiten waarover gerapporteerd wordt. Dit maakt het hachelijk hieruit eenduidige trends te destilleren of tot diepgaande analyse van de gegenereerde gegevens te komen. Het LECD is daarom terughoudend in het trekken van conclusies over de bevindingen en het rapport heeft daarom voornamelijk een beschrijvend karakter van de aantallen instroom en afdoening en de wijze van afdoening op de parketten.

Dat er sprake is van een klein aantal feiten neemt niet weg dat de aandacht voor discriminatiezaken bij het OM groot dient te zijn. Iedere discriminatiezaak is om tal van redenen juridisch en maatschappelijk interessant. Veel zaken krijgen aandacht van de media, en niet zonder reden: discriminatie is een uiting van onverdraagzaamheid tegen medemensen en staat op gespannen voet met de beginselen en principes waarop onze samenleving is gebouwd. Door de instroom en afdoening van discriminatiefeiten in beeld te brengen, wordt het belang dat het OM aan het thema discriminatie hecht mede tot uitdrukking gebracht.

RAPPORTAGES VAN ANDERE ORGANISATIES

In Nederland zijn er meerdere (overheids)organisaties die rapporteren over discriminatie. Deze organisaties hebben uiteenlopende informatieverzamelingen, (wettelijke) taken en doelstellingen, waardoor hun registraties en rapportages niet één op één met elkaar vergeleken kunnen worden. Zo rapporteert de politie in het POLDIS-rapport onder meer over alle meldingen en aangiften van discriminatie, waaronder de commune delicten met een discriminatoir aspect, die zijn gedaan bij de

politie. Hierboven zijn al enkele redenen beschreven waarom niet al deze zaken als discriminatiefeiten instromen bij het OM.

Antidiscriminatiebureaus krijgen meldingen over discriminatie, waarbij het werkterrein van de antidiscriminatiebureaus zowel strafbare discriminatie als discriminatie op grond van de gelijkebehandelingswetgeving ([AWGB](#)) omvat. De meldingen hoeven daarom niet per se betrekking te hebben op zaken die ook in strafrechtelijk-juridische zin gekwalificeerd kunnen worden als discriminatie. Het *Meldpunt Discriminatie Internet* (MDI) rapporteert over de meldingen van discriminatie-uitingen op het internet², evenals het *Meldpunt Internet Discriminatie*, MiND³. Het *CIDI* rapporteert jaarlijks over zowel strafbare als niet-strafbare antisemitische incidenten⁴. Het *College voor de Rechten van de Mens* rapporteert over zaken die al dan niet ongelijke behandeling behelzen op grond van, onder meer, de Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB).⁵

In deze rapportage wordt gerapporteerd over de bij het OM ingestroomde en afgedane discriminatiefeiten, dat wil zeggen feiten die vallen onder de strafrechtartikelen 137c, 137d, 137e, 137f, 137g en 429quater Sr.

1.1 WIJZE VAN VERZAMELEN VAN GEGEVENS EN REGISTRATIE

DE QUERY

Via de zogenaamde 'discriminatiequery' zet het Parket-Generaal (de ambtelijke staf van het College van procureurs-generaal) jaarlijks een zoekvraag uit waarmee gegevens over discriminatiefeiten uit de automatiseringssystemen (COMPAS en GPS) worden gegenereerd. Deze gegevens worden vervolgens aan het LECD geleverd. Door middel van de discriminatiequery is het mogelijk één groot bestand op te halen met onder andere de volgende gegevens:

- de discriminatiefeiten die zijn ingeschreven bij de parketten;
- de discriminatiefeiten die zijn afgedaan door de parketten;
- de discriminatiezaken die door de rechter zijn afgedaan.

DISCRIMINATIEFEITEN

In de rapportage wordt geteld hoeveel discriminatiefeiten⁶ er instromen per jaar. Dat wil zeggen dat iedere keer als een discriminatieartikel (137c of 137d, 137e, 137f Sr enzovoorts) wordt geregistreerd bij het OM, dit wordt meegeteld als één discriminatiefeit. Het aantal discriminatiefeiten zegt niets over het aantal **zaken**; één **zaak** kan uit meerdere discriminatiefeiten bestaan. Immers, eenzelfde verdachte kan meerdere discriminatiefeiten hebben gepleegd die allemaal worden geteld.⁷ Ook is het mogelijk dat in

² Stichting Magenta, Afdeling Meldpunt Discriminatie Internet, Jaarverslag 2014. Amsterdam: 2015.

³ Jaarverslag 2014 MiND, Meldpunt Internet Discriminatie.

⁴ CIDI, Monitor antisemitische incidenten in Nederland 2014, Centrum Informatie en Documentatie Israel, Den Haag: maart 2015.

⁵ College voor de Rechten van de Mens, Jaarverslag 2014.

⁶ Een discriminatiefeit is een feit dat is ingeschreven op grond van artikel 137c tot en met 137g of 429quater Sr.

⁷ Wanneer bijvoorbeeld in een zaak zowel uitlatingen zijn gedaan die beledigend zijn over een groep (artikel 137c Sr) als uitlatingen die aanzetten tot haat tegen of discriminatie van een groep (artikel 137d Sr).

een zaak het eerste feit een algemeen delict betreft, en pas een tweede of volgend feit een discriminatiefait.

Men dient zich verder te realiseren dat dit rapport weliswaar alle discriminatiefaiten omvat die in een bepaald jaar zijn ingestroomd, maar dat deze faiten in verschillende stadia van beoordeling en behandeling verkeren. Het is mogelijk dat een ingestroomd discriminatiefait een eerste globale inschatting van een juridisch medewerker betreft, of enkel een registratie van een zaak waarin onderzoek wordt verricht. In een later stadium zou kunnen blijken dat het toch geen discriminatiefait betreft. Ook komt het voor dat een ingestroomd discriminatiefait betrekking heeft op een ten laste gelegd fait waarvoor de verdachte al is veroordeeld op het moment dat dit rapport wordt geschreven.

DE DISCRIMINATIE REGISTRATIE CODE

De discriminatiequery geeft een beeld van de aantallen, maar geeft nog geen inzicht in de aard van de discriminatiefaiten. Daarvoor wordt de zogenaamde *Discriminatie Registratie Code* (DRC) aan ieder ingestroomd discriminatiefait gekoppeld. Gekeken wordt:

- op welke **grond** de discriminatie heeft plaatsgevonden (bijvoorbeeld *huidskleur* of *nationale of etnische afstamming*);
- wat de achtergrond van de **verdachte** is (bijvoorbeeld vanuit *godsdienstige overtuiging geïnspireerd* of een *blanke particulier*);
- **waar** het fait zich heeft voorgedaan (bijvoorbeeld in de woonomgeving, bij een sportevenement of op het werk);
- en **hoe** het fait zich heeft voorgedaan (bijvoorbeeld in samenloop met bedreiging met geweld, mondeling of schriftelijk).

Door de verschillende bovengenoemde categorieën te nummeren, wordt een viercijferige code gevormd die aan de parketnummers wordt gekoppeld. Hierdoor is het mogelijk om de gegevens van de ingestroomde discriminatiefaiten met elkaar te combineren en te vergelijken (Zie: [2.5.5 Aard van de discriminatiefaiten](#)). Bij de onderverdeling van de DRC-codes is enerzijds zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij onderverdelingen die andere organisaties maken, en anderzijds zoveel mogelijk getracht te anticiperen op (toekomstige) informatiebehoeften. Een aantal bij de onderverdelingen gebruikte categorieën en definities kan niet worden gewijzigd, omdat deze definities aansluiten bij verdragsrechtelijke, wettelijke of in de jurisprudentie ontwikkelde omschrijvingen. Soms zijn veranderingen van indeling of definitie wel een optie. In dat geval kunnen onderverdelingen worden aangepast als in de toekomst blijkt dat veranderingen in de categorisering gewenst of geboden zijn. Hierbij zal steeds kritisch worden bezien of de aanpassing noodzakelijk is en in is te passen in het strafrechtelijk kader. Tevens wordt ten behoeve van de vergelijkbaarheid van de gegevens door de jaren heen zoveel mogelijk getracht de onderverdeling zoals deze in voorgaande jaren is toegepast aan te houden.

In dit rapport zijn percentages afgerond. Hierdoor kan bij optelling van de afzonderlijk weergegeven percentages het totaal soms iets onder of boven de 100% uitkomen.

HET MAKEN VAN CIJFERS IN BEELD

Uit de query die het LECD van het Parket-Generaal krijgt aangeleverd, kunnen de discriminatiefeiten van het voorgaande jaar worden gedestilleerd. De parketnummers van de ingestroomde feiten worden uitgesplitst naar het parket waar de feiten zijn ingestroomd. Vervolgens wordt de discriminatieofficieren van elk parket gevraagd om door middel van dossieronderzoek de Discriminatie Registratie Code aan elk bij het betreffende parket ingestroomd discriminatiefeit toe te kennen.

Wanneer alle op deze wijze verkregen gegevens door het LECD zijn ontvangen, worden de tabellen gemaakt. Vervolgens kunnen, vaak aan de hand van nader dossieronderzoek, nader onderzoek in de query, of nadere vragen aan de discriminatieofficieren, de verkregen gegevens worden geanalyseerd en de uitkomsten worden verklaard. Om een zo volledig mogelijk beeld van discriminatiezaken te krijgen, wordt tevens gekeken naar de gegevens uit rapporten van andere organisaties, voor zover deze beschikbaar zijn. Het rapport *Cijfers in beeld 2014* wordt geïllustreerd met casussen uit het jaar waarover wordt gerapporteerd. Over het algemeen kan na de zomer het rapport *Cijfers in Beeld* worden aangeboden aan het College van procureurs-generaal van het OM.

2. Instroom discriminatiefeiten

2.1 Instroom discriminatiefeiten per parket

Tabel 1 - Instroom discriminatiefeiten per parket

Feiten per arrondissementsparket	Jaar 2010	Jaar 2011	Jaar 2012	Jaar 2013	Jaar 2014
AP Amsterdam	24	31	31	23	37
AP Noord-Holland	7	13	7	3	8
AP Midden-Nederland	6	13	12	5	16
AP Noord-Nederland	8	19	3	13	12
AP Oost-Nederland	21	18	25	20	30
AP Den Haag	34	9	4	4	12
AP Rotterdam	55	42	13	16	20
AP Limburg	5	6	4	1	3
AP Oost-Brabant	6	6	4	1	1
AP Zeeland-West-Brabant	4	12	11	2	3
Totaal	170	169	114	88	142

Sinds 1 januari 2013 geldt een nieuwe [parketindeling](#). Bij deze nieuwe parketindeling ging het voornamelijk om samenvoegingen van parketten, maar ook om de afsplitsing van bepaalde gebieden en de voeging van die gebieden bij andere parketten. Omdat veel van deze wijzigingen in parketindeling al in 2012 in gang waren gezet, zijn de cijfers van 2010 en 2011 niet meer helemaal, maar wel grotendeels, vergelijkbaar met de cijfers van de jaren daarna. Het kan immers zo zijn dat de cijfers van 2010 en 2011, gezien de veranderingen in parketindeling, betrekking hadden op een afwijkend gebied of een afwijkende gebiedsgrootte.

In 2014 stroomden 142 discriminatiefeiten in. Dit is een aanzienlijke stijging na een periode waarin het aantal ingestroomde feiten jaarlijks daalde. De dalende trend lijkt hiermee doorbroken te zijn. Toch is het aantal ingestroomde discriminatiefeiten hiermee nog altijd beduidend lager dan de instroom in de jaren voor 2009; vanaf dat jaar is namelijk een opvallende daling te zien van het aantal ingestroomde discriminatiefeiten. Voor 2009 lag het aantal ingestroomde discriminatiefeiten bijna ieder jaar boven de 200; alleen in 2001 lag het aantal iets lager, maar het betrof nog altijd 198 feiten. Zoals wij in ons rapport over 2013 al opmerkten, heeft het LECD geen reden om aan te nemen dat de daadwerkelijke strafbare discriminatie in dezelfde mate is gedaald. Het is evenmin aannemelijk dat de daling enkel wordt veroorzaakt door een verminderde bereidheid om aangifte te doen.

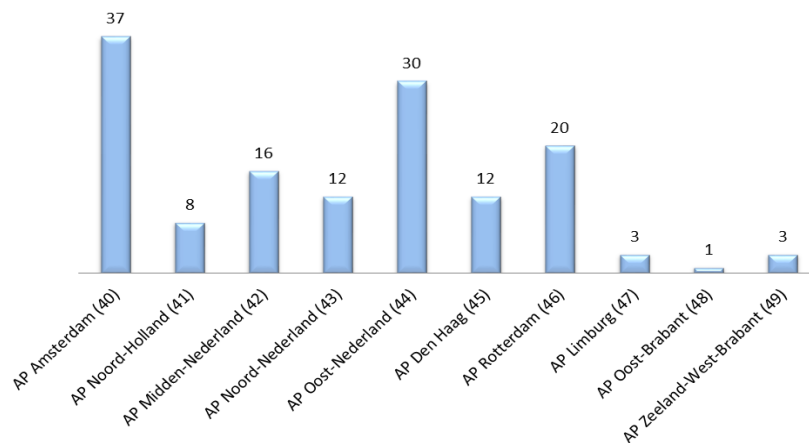
Het LECD heeft geen sluitende verklaring kunnen vinden voor de dalingen in de aantallen vanaf 2009. Op het moment van schrijven wordt door het PaG en door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) onderzoek gedaan naar de oorzaak van de daling.

Instroom 2014

Bij het parket Amsterdam is het grootste aantal discriminatiefeiten ingestroomd: 37. Bij het parket Oost-Nederland stroomden 30 feiten in, en bij het parket Rotterdam 20.

Een lage instroom van feiten zien we bij de parketten Limburg en Zeeland-West-Brabant (3 feiten), en Oost-Brabant (1 feit).

Tabel 2 - aantal ingestroomde discriminatiefeiten per arrondissementsparket 2014

VERSCHIL INSTROOM BIJ DE POLITIE – INSTROOM BIJ HET OM

Als men het totaal van instroom bij het OM bekijkt in verhouding tot het aantal bij de politie geregistreerde incidenten per jaar, dan valt op dat hier een groot verschil tussen zit. De politie registreerde in 2013 in totaal netto 3.614 incidenten betreffende discriminatie.⁸ De politiecijfers over 2014 zijn op het moment van schrijven van dit rapport nog niet bekend.

Regelmatig krijgt het LECD de vraag hoe het kan dat de discriminatiecijfers van de politie zoveel hoger zijn dan die van het OM. Een achterliggende gedachte bij die vraag is vaak, dat het OM zaken onterecht zou 'laten liggen'. Indien men de verklaringen hiervoor kent, wordt echter duidelijk dat de instroom bij de politie per definitie veel hoger moet zijn dan de instroom bij het OM.

Voor alle soorten delicten, niet alleen voor discriminatiefeiten, geldt dat de instroom bij de politie hoger is dan bij het OM. Immers, van de aangiften die bij de politie gedaan worden (bijvoorbeeld van fietsendiefstal), is maar bij een gedeelte daarvan informatie voorhanden op grond waarvan de opsporing kan worden gestart. Slechts in een gedeelte van de gevallen waarin er kan worden opgespoord, leidt dit tot een verdachte. En alleen bij een gedeelte van de zaken waarin er een verdachte is, is er bewijs dat de verdachte het feit heeft gepleegd. Alleen de zaken waarbij er een verdachte is en er vermoedelijk

⁸ POLDIS rapportage 2013, B. Tierolf, N. Hermens, A. Scheffelaar, L. Drost, Verwey-Jonker Instituut, november 2014.

voldoende wettig en overtuigend bewijs is, worden ingestuurd naar het OM. Bij niet-vervolgbare zaken heeft het inzenden van de zaak naar het OM immers geen zin.

Een andere reden waarom de aantallen bij de politie hoger zijn, is dat bij de politie alle incidenten worden geregistreerd die *mogelijk* strafbare discriminatie behelzen, om te voorkomen dat zaken ten onrechte buiten de boot vallen. In een later stadium kan blijken dat er toch geen sprake is van (strafbare) discriminatie, of dat het discriminatiefeit niet te bewijzen is. Vaak wordt hierover overleg gepleegd door politie en OM, zodat zaken die niet vervolgd kunnen worden, ook niet worden ingestuurd naar het OM.

Doordat de politie volgens de [Aanwijzing Discriminatie](#) verplicht is alle meldingen en aangiften van discriminatie op te nemen en deze als discriminatie te registreren, vindt de beoordeling of er zich daadwerkelijk een strafbaar te vervolgen discriminatiefeit heeft voorgedaan pas op een later moment plaats. Dit kan betekenen dat er achteraf gezien geen sprake blijkt te zijn van een strafbare discriminatiezaak, en de zaak dus ook niet als zodanig wordt ingeschreven bij het OM, terwijl de zaak wel in de geregistreerde discriminatie-incidenten bij politie is meegeteld. Dit is bijvoorbeeld ook het geval wanneer op voorhand duidelijk blijkt dat er onvoldoende bewijs aanwezig is om van strafbare, vervolgbare discriminatie te spreken.

Daar komt bij dat bij de politie meerdere aangiften of meldingen kunnen worden gedaan van eenzelfde incident, bijvoorbeeld als het een incident betreft dat via de media bekend is geworden. Een groter aantal aangiften mondt dan – bij strafbaarheid – uiteraard slechts uit in één zaak. De aangiften tegen Geert Wilders in verband met zijn uitlatingen over Marokkanen op de avond van de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2014 zijn hier een sprekend voorbeeld van.

Een verklaring voor het verschil in aantallen moet daarbij worden gezocht in het gegeven dat, zoals in de inleiding al werd aangegeven, commune delicten met een discriminatoir aspect nog niet in de gegevens van het OM over discriminatie worden meegenomen, terwijl dit bij politie wel het geval is. Puur in theorie zou het zelfs zo kunnen zijn dat over 2013 van de 3.614 bij de politie geregistreerde incidenten er 3.614 wel degelijk door het OM zijn opgepakt, maar dat daarvan slechts 88 feiten betrekking hadden op pure discriminatiefeiten. De overige feiten zouden dan als algemeen feit zijn ingestroomd.

Daarnaast dient men zich te realiseren dat het totaal aan incidenten waarover bij de politie is gerapporteerd, is samengesteld uit alle meldingen en aangiften over alle incidenten met betrekking tot (ervaren) discriminatie. Naar meldingen en mutaties van discriminatie die uiteindelijk om diverse redenen niet in een aangifte resulteren, wordt in beginsel geen onderzoek verricht en deze worden niet naar het OM ingestuurd.

Ook voor de verschillen tussen de OM-cijfers en de cijfers in andere rapportages geldt, dat hier over het algemeen plausible redenen aan ten grondslag liggen, bijvoorbeeld omdat de organisatie in kwestie andere soorten incidenten registreert dan het OM.

2.2 Instroom aantal zaken

Dit jaar is net als vorig jaar gekeken naar het aantal ingestroomde **zaken**. Er is gekeken hoeveel afzonderlijke parketnummers instroomden waarin discriminatiefeiten waren geregistreerd. Het is mogelijk dat afzonderlijke parketnummers uiteindelijk ter zitting zijn gevoegd tot één zaak, maar omdat het ook in dat geval in eerste instantie om aparte zaken met dezelfde verdachte gaat, geven de parketnummers desondanks een goed beeld van het aantal zaken in 2014.

De 142 feiten die in 2014 zijn ingestroomd, horen bij 132 afzonderlijke parketnummers. In 125 zaken werd één discriminatiefeit ten laste gelegd. Het is mogelijk dat daarbij ook andere delicten ten laste werden gelegd, bijvoorbeeld een eenvoudige belediging in de zin van artikel 266 Sr. Het komt namelijk nogal eens voor dat verdachten in één adem zowel een individu als een groep beledigen: 'Ik vertrouw jou niet, vuile Jood. Alle Joden moeten aan het gas.'

In zes zaken werden twee discriminatiefeiten ten laste gelegd; in één zaak werden vijf discriminatiefeiten ten laste gelegd.

Hierbij moet men bedenken dat in één **feit** meerdere discriminatoire **uitlatingen** ten laste gelegd kunnen worden; het aantal feiten zegt dan ook niet alles over de omvang van een zaak. Het is mogelijk dat in één **feit** één **uitlating** ten laste is gelegd, maar het is ook mogelijk dat in één enkel ten laste gelegd **feit** meerdere, soms zelfs tientallen **uitlatingen** zijn opgenomen.

CASUS MONDELINGE BELEDIGING VAN EEN GROEP MENSEN

OP 4 MEI 2014 VINDT OP DE APOLLOLAAN IN AMSTERDAM-ZUID DE JAARLIJKSE DODENHERDENKING PLAATS. OP HET MOMENT DAT ER TIJDENS DE BIJEENKOMST TWEE MINUTEN STILTE IN ACHT WORDT GENOMEN, LOPEN ER DRIE JONGENS OP LUIDRUCHTIGE WIJZE VOORBIJ. ZIJ VERSTOREN DE STILTE DOOR HET MAKEN VAN SISGELUIDEN; DAARBIJ BRENGEN ZIJ OOK DE HITLERGROET. DIT WORDT WAARGENOMEN DOOR EEN AGENT IN BURGER DIE TER PLAATSE IS. DE JONGENS LOPEN DOOR, GEVOLGD DOOR DE AGENT DIE ZIJN COLLEGA'S AL OP DE HOOGTE HEEFT GEBRACHT VAN HET INCIDENT. NIET VER VAN DE PLAATS WAAR DE HERDENKING PLAATSVINDT, WORDEN DE JONGENS DOOR DE POLITIE AANGEHOUDEN.

DE JONGENS, DIE IN EERSTE INSTANTIE ONTKENNEN, WORDEN UITGENODIGD VOOR EEN TAAKSTRAFZITTING BIJ HET OPENBAAR MINISTERIE. ZIJ WORDEN ERVAN VERDACHT EEN GROEP MENSEN, TE WETEN JODEN, TE HEBBEN BELEDIGD DOOR HET BRENGEN VAN DE HITLERGROET EN DOOR HET MAKEN VAN SISGELUIDEN, EEN DUIDELIJKE VERWIJZING NAAR DE GASKAMERS IN DE Vernietigingskampen van het Derde Rijk. AAN ALLE DRIE DE VERDACHTEN WORDT EEN WERKSTRAF VAN 30 UREN AANGEBODEN, DIE DOOR DE JONGENS WORDT GEACCEPTEERD EN UITGEVOERD.

ARRONDISSEMENTSPARKET AMSTERDAM: PARKETNUMMERS 13-259499-14; 13-259500-14; 13-259501-14

2.3 Instroom discriminatiefeiten in hoger beroep

In tabel 1 zijn alleen discriminatiefeiten opgenomen die in eerste aanleg instroomden bij het OM. Discriminatiefeiten die in hoger beroep instroomden, zijn weergegeven in tabel 3. Het betreft feiten waarvan het dossier bij het [ressortsparket](#) is ontvangen in 2014. Soms hebben de zaken in hoger beroep een nummer van een eerder jaar, omdat het nummer wordt gegeven op het moment dat de zaak voor

hoger beroep wordt aangemeld. Omdat het ressortsparket uiteraard pas met de behandeling van start kan als het dossier is ontvangen, wordt het moment dat het dossier is ontvangen hier als uitgangspunt genomen.

In 2014 stroomden in totaal 11 feiten in hoger beroep in.

Tabel 3 – Instroom discriminatiefeiten LRO

Landelijke Ressortelijke Organisatie	Jaar 2011	Jaar 2012	Jaar 2013	Jaar 2014
Amsterdam	7	12	4	5
Arnhem (Arnhem, Leeuwarden)	2	4	6	4
's-Hertogenbosch	1	1	1	0
's-Gravenhage	7	3	3	2
Totaal	17	20	14	11

2.4 Instroom discriminatiefeiten per wetsartikel

Evenals in voorgaande jaren stroomt het merendeel van de feiten in op basis van artikel 137c Sr, de opzettelijke belediging van een groep mensen in het openbaar.

Tabel 4 – Instroom discriminatiefeiten per wetsartikel

Instroom per wetsartikel	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
137c	74%	126	69%	116	75%	86	82%	72	80%	114
137d	13%	22	14%	23	14%	16	6%	5	9%	13
137e	6%	11	11%	19	4%	5	9%	8	4%	6
137f	0%	0	0%	0	0%	0	1%	1	0%	0
137g	5%	8	4%	7	4%	4	2%	2	4%	5
429quater	2%	3	2%	4	3%	3	0%	0	3%	4
Totaal	100%	170	100%	169	100%	114	100%	88	100%	142

Van de overige strafartikelen stromen door de jaren heen veel minder feiten in. Van deze restgroep stroomde in de afgelopen jaren artikel 137d Sr, het aanzetten tot haat, discriminatie of gewelddadig optreden, vaker in dan de andere discriminatieartikelen, met uitzondering van het jaar 2013, toen artikel 137e Sr met 9% de tweede plaats innam qua instroom. In 2014 zijn er vier feiten op basis van artikel 429quater Sr ingestroomd.

2.5 Discriminatie Registratie Code

Zoals hierboven beschreven geeft de Discriminatie Registratie Code (DRC) inzicht in de aard van een discriminatiefeit:

- op [welke grond](#) heeft de belediging of discriminatie plaatsgevonden;
- [waar](#) heeft het feit zich voorgedaan;
- wat is de [achtergrond](#) van de verdachte;
- [hoe](#) heeft het feit zich voorgedaan.

Voor alle 142 feiten die in 2014 zijn ingestroomd is de DRC ingevuld.

Casus Discriminerende uitlatingen op lokale televisie

Een man uit de Haagse wijk Duindorp moest voor de rechter verschijnen voor uitlatingen die hij had gedaan in een tv-programma van een lokale tv-zender. De uitlatingen van de man kwamen er kortgezegd op neer dat hij het toejuichte dat in zijn wijk de ramen werden ingegooid van niet-Westerse allochtonen die zich in de wijk vestigden. De man werd ten laste gelegd dat hij op zich in het openbaar, namelijk op straat, voor de camera van TV-West opzettelijk beledigend heeft uitgelaten over een groep mensen, te weten mensen met een donkere althans niet blanke huidskleur en/of niet-Westerse allochtonen en/of Afrikanen en/of negroïde personen en/of Arabieren althans Noord-Afrikanen en/of moslims, wegens hun ras en/of godsdienst.

De uitlatingen zijn gedaan in een periode waarin in Duindorp veel incidenten plaatsvonden, die erop gericht leken te zijn om met name bewoners met een donkere huidskleur of die het islamitische geloof aanhangen uit de wijk te weren. Daarbij ging het om incidenten zoals het dichtkitten van het slot van een voordeur, het verspreiden van een pamflet met daarop een varkenskop en de tekst 'hier geen buitenlanders, alleen Nederlanders in Duindorp', en een hakenkruis dat op een voordeur was gespoten met daarbij de tekst 'KK apen'. Ook waren meerdere keren de ruiten ingegooid van woningen die nog moesten worden verhuurd, of net waren verhuurd.

Omdat de verdachte niet ontkende de uitlatingen te hebben gedaan, spitste het requisitoir van de officier van justitie zich voornamelijk toe op het beledigende karakter van de uitingen. Het beledigende karakter van de uitingen werden beoordeeld aan de hand van het toetsingskader dat de Hoge Raad heeft uitgezet.

De officier stelt dat de verdachte met zijn beschrijvingen en stelling een negatief en kwetsend beeld over de groep creëert, enkel en alleen op basis van hun persoonskenmerken als ras en geloof, en dat hij het tevens aanmoedigt dat deze mensen maatschappelijk worden achtergesteld. De conclusie die wordt getrokken is dat als je tot deze groep behoort, je geen recht op een woning in zijn wijk. Volgens de officier kan daarom geconcludeerd worden dat verdachte met zijn uitlatingen een groep mensen heeft beledigd op grond van hun ras en godsdienst (stap 1).

De officier zegt dat verdachte zijn uitspraken doet op het moment dat er veel onrust is in Duindorp en de Kompasbuurt. Gezien deze situatie is het haar overtuiging dat verdachte zijn uitspraken doet in het kader van een lopend maatschappelijk debat. Op basis van de bewoordingen en de toonzetting van de uitspraken van verdachte kan echter worden geconcludeerd dat de uitspraken van de Lange niet kunnen beschouwd als dienstig aan het maatschappelijk debat (stap 2). De uitlatingen van verdachte onderstrepen de negatieve beeldvorming

die over de groep is ontstaan en hadden potentieel kunnen bijdragen aan een verergering van de situatie. Aan de vraag of de uitlatingen *onnodig grievend* zijn (stap 3) komt de officier gezien het voorgaande niet toe.

De verdediging beriep zich op het standpunt dat de uitlatingen van verdachte niet de aard van een groepsbelediging hebben, nu verdachte geen expliciete scheldwoorden heeft gebruikt en de gebezigde woorden onvoldoende betrekking hebben op een specifieke groep. Daarnaast zijn de uitlatingen gedaan in de context van een maatschappelijk debat, zodat ze vallen onder de vrijheid van meningsuiting.

De rechtbank is van oordeel dat de woorden *klapperaap* en *boerka met een kameel* beledigend zijn. Gelet op de context van het gesprek en het interview doelde verdachte op een persoon met een niet-blanke huidskleur. De woorden *boerka met een kameel* zijn weliswaar op zichzelf beschouwd niet beledigend, maar krijgen in de context van de voorgaande uitlatingen een denigrerende bijklank en daarmee een beledigend karakter, aldus de rechtbank. De uitingen beledigen daarnaast ook een specifieke groep mensen, namelijk personen met een niet-blanke huidskleur en voor niet-westerse allochtonen, zo bevestigde de verklaring die verdachte bij de politie heeft afgelegd, waarin hij 'mensen met een boerka' en een 'klapperaap' allen aanduidt als 'bruine mensen'.

Met betrekking tot een eventuele context waardoor het beledigende karakter van de uitlatingen wegvalt, is het oordeel van de rechtbank dat verdachte zijn uitlatingen weliswaar heeft gedaan tegen de achtergrond van de onrust op dat moment in Duindorp heerste, maar dat de uitlatingen niet kunnen worden aangemerkt als dienstig aan het debat daarover.

Nu de rechtbank heeft geoordeeld dat de uitlatingen van de Duindorper niet van betekenis waren voor een maatschappelijk debat, komt verdachte geen beroep op de vrijheid van meningsuiting toe en valt het beledigende karakter van de uitlatingen niet weg. Ook komt de rechtbank niet meer toe aan de vraag of de uitlatingen onnodig grievend waren.

De officier van justitie heeft een taakstraf van 80 uren gevorderd. Er rekening mee houdend dat verdachte niet eerder met justitie in aanraking is geweest, dat gewraakte uitlatingen van verdachte, hoe kwalijk ook, tot op zekere hoogte kunnen worden gezien als een (te) heftige emotionele reactie en omdat verdachte heeft laten zien onder de indruk te zijn van de strafrechtelijke vervolging die tegen hem is ingesteld, achtte de rechtbank een taakstraf van 30 uren, met een vervangende hechtenis van 15 dagen, passend en geboden.

Rechtbank Den Haag: [ECLI:NL:RBDHA:2014:11502](https://ecli.nl/RBDHA:2014:11502)

2.5.1 Gronden

Bij de weergave van de gronden in de rapportages vanaf 1998 bleek er relatief vaak sprake te zijn van meerdere gronden waarop werd gediscrimineerd. Denk hierbij aan een verdachte die bijvoorbeeld een groep mensen vanwege ras én seksuele geaardheid beledigt. Daarom is er voor gekozen om in geval van meerdere gronden deze alle mee te tellen (maximaal drie gronden per feit). Zo komt de **procentuele** verdeling over de diverse discriminatiegronden beter uit de verf. Het totaal aantal gronden is daardoor wel hoger dan het totaal aantal ingestroomde feiten, en de gronden kunnen daardoor alleen procentueel met elkaar worden vergeleken. Omdat de percentages worden afgerond, komt het totaal soms niet helemaal op 100% uit.

Benadrukt wordt dat alleen de **discriminatiegronden** worden weergegeven, en niet de **hoedanigheid van het slachtoffer**, als er een slachtoffer is. Als een groep Ghanezen wordt uitgescholden met de

woorden 'jullie kankersurinamers, rot op naar Suriname met je vieze volk' dan is de **discriminatiegrond Surinamers**.

Men moet zich ook realiseren dat er bij specifiek discriminatoire uitlatingen vaak helemaal geen slachtoffer in de zin van de strafwet is, en dat niet vereist is dat (een lid van) de gediscrimineerde groep daadwerkelijk aanwezig is of de uitlating heeft vernomen. Zo kan het strafbaar zijn als een verdachte op een plein een discriminerende toespraak houdt over personen met een donkere huidskleur, ook als er geen personen met donkere huidskleur aanwezig zijn. Hetzelfde geldt voor discriminatoire bekladdingen, de Hamaskreet bij voetbalwedstrijden, of een artikel met strafbare uitlatingen in een dagblad.

DISCRIMINATIEGRONDEN

Als gronden zijn de discriminatiegronden zoals genoemd in de artikelen 137c tot en met 137g en 429quater Sr opgenomen. Dit zijn de gronden *ras*, *geslacht*⁹, *godsdiens/levensovertuiging*, *hetero- of homoseksuele gerichtheid*, en *lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap*. De betekenis van deze termen is ingevuld door onder meer de wetsgeschiedenis en de jurisprudentie.

RAS

Men zou kunnen menen dat het gebruik van het woord 'ras' onwenselijk is, omdat dit associaties oproept met rassentheorieën waarbij sommige groepen mensen als minderwaardig worden beschouwd. Het woord 'ras' is echter afkomstig uit het [Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle vormen van Rassendiscriminatie](#) (IVUR), het verdrag dat de aanleiding was voor de invoering van de discriminatieartikelen in hun huidige structuur in 1971. In navolging van dit verdrag is door de wetgever ook in de tekst van de discriminatieartikelen de term 'ras' gebruikt, waarmee de wetgever voor wat betreft de uitleg van de term 'ras' heeft aangesloten bij de uitleg zoals die wordt gegeven in het IVUR.

In deze rapportage over de discriminatieartikelen worden vanzelfsprekend de termen gebruikt zoals die in deze artikelen zijn vastgelegd. Een voordeel van het gebruik van de term 'ras' is dat de betekenis ervan in verdrag, wetsgeschiedenis, en jurisprudentie redelijk is uitgekristalliseerd, wat bij andere, soortgelijke termen niet per se het geval is. Onder 'ras' wordt volgens het IVUR-verdrag in elk geval verstaan huidskleur, afkomst, en nationale of etnische afstamming.

De categorie *ras* is uitgesplitst naar huidskleur en nationale of etnische afstamming om zo apart in kaart te brengen welke groepen in welke mate hierdoor geraakt worden. Door middel van deze uitsplitsing wordt getracht de aard en omvang van de ingestroomde discriminatiefeiten meer inzichtelijk te maken.

RAS: HUIDSKLEUR

De categorie *huidskleur* is weer onderverdeeld in een categorie *antizwart (Afrikaanse afkomst)*, een categorie *gekleurden (niet van Afrikaanse afkomst)*, en een categorie *blanken*. De categorie *antizwart (Afrikaanse afkomst)* is de categorie die tot 2012 de categorie *negroïden* heette. De term negroïden werd gebruikt, omdat hiermee het best wordt weergegeven welke uiterlijke kenmerken voor de verdachte de

⁹ In artikel 137c Sr is de grond geslacht niet opgenomen.

reden zijn om te discrimineren. Omdat het gebruik van het woord negroïden geregeld negatieve reacties oproept, is in de rapportage over 2013 de term vervangen door *antizwart (Afrikaanse afkomst)*.

RAS: NATIONALE EN ETNISCHE AFSTAMMING

Nationale en etnische afstamming is onderverdeeld in de categorieën *Surinamers, Antillianen, Turken, Marokkanen, Roma/Sinti, allochtonen/buitenlanders* en *overige nationale of etnische afstamming*. Tot en met 2010 was er één categorie *Surinamers/Antillianen* en één categorie *Turken/Marokkanen*. Nu zijn dit vier afzonderlijke categorieën.

Bij deze categorie is het allereerst goed om te beseffen dat onderscheid puur op grond van het hebben van een bepaalde nationaliteit niet strafbaar is gesteld in de discriminatieartikelen van het Wetboek van Strafrecht. Dit volgt wederom uit het IVUR-verdrag: ook daarin wordt een uitzondering gemaakt voor onderscheid op grond van het hebben van een bepaalde nationaliteit¹⁰. Dit onderscheid moet immers mogelijk blijven; onderdanen van een EU-land hebben bijvoorbeeld in Nederland andere rechten dan onderdanen van een niet-EU-land. Een dergelijk onderscheid kan niet vallen onder de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht.

Hier zou men tegenin kunnen brengen dat er vervolging kan worden ingesteld tegen discriminerende uitlatingen over, bijvoorbeeld, Marokkanen of Surinamers, beide nationaliteitsaanduidingen. Deze twee groepen staan ook niet voor niets genoemd in *Cijfers in Beeld*. De reden dat hier wel voor kan worden vervolgd, is dat in Nederland de termen Marokkanen, Surinamers, Turken en Antillianen, alle nationaliteitsaanduidingen, bij discriminerende uitlatingen vaak worden gebruikt om een groep aan te duiden vanwege hun nationale of etnische afkomst, de huidskleur of de veronderstelde eigenschappen van mensen met een bepaalde nationale afkomst. Met andere woorden: als de nationaliteit wordt genoemd, maar er in feite bedoeld wordt op bijvoorbeeld etniciteit, dan kan dit vallen onder de grond 'ras' in de zin van de discriminatieartikelen.

VOORBEELD 1

In de aanloop naar de invoer van een wietpas weigeren coffeeshops in Maastricht personen die woonachtig zijn buiten Nederland, België en Duitsland. Hoewel men dit onredelijk kan vinden, is er geen etnische component te vinden in het gemaakte onderscheid. Er is om die reden geen sprake van onderscheid op grond van 'ras'.

VOORBEELD 2

Twee jongens worden geweigerd door een kroegbaas, omdat hij zegt geen Marokkanen in zijn tent te willen. Dit onderscheid zal niets te maken hebben met het paspoort van de jongens – het is zelfs waarschijnlijk dat ze (ook) de Nederlandse nationaliteit hebben. De weigering heeft een etnische component: de kroegbaas wil geen personen van Marokkaanse afkomst binnenlaten, of ze nu Nederlander zijn of niet. Dit is in beginsel discriminatie wegens 'ras' in de zin van de discriminatieartikelen.

ANTISEMITISME

Naast deze discriminatiegronden is nog apart de grond *antisemitisme* opgenomen. Antisemitisme kan zowel het aspect *ras* als het aspect *godsdienst* bestrijken en niet altijd is duidelijk welke van de twee in een voorkomend geval van toepassing is.¹¹ Overigens vallen onder de grond *antisemitisme* alleen die uitlatingen waarmee Joden in diskrediet worden gebracht en hun waardigheid wordt aangetast. Uitlatingen over (de politiek van) Israël, hoe grof ook, zijn niet strafbaar, tenzij deze tevens discriminerende uitlatingen over Joden inhouden.

Bij bekladdingen met nationaalsocialistische symboliek, zoals hakenkruizen, is de inhoud van de boodschap doorslaggevend voor de vraag in welke categorie deze bekladdingen worden geplaatst.

VOORBEELD 1

Het invoeren van een pakket met 100 hangertjes in de vorm van hakenkruizen wordt geregistreerd als antisemitisme. De verdachte die de hangertjes wilde invoeren, wordt veroordeeld. Hij voert aan dat het hakenkruis in het hindoeïsme wordt beschouwd als een vreedzaam religieus symbool. Dit is voor de strafbaarheid echter niet doorslaggevend, omdat het hakenkruis in Europa eerst en vooral de associatie oproept met het nationaalsocialistische gedachtegoed.

VOORBEELD 2

Het huis van een Afrikaanse vrouw is doelwit geworden van bekladdingen door jongeren uit de buurt: hakenkruizen, de woorden 'White Power', 'White Pride' en 'Zwarte'. De discriminatiegrond is antizwart (Afrikaanse afkomst).

GODSDIENST/LEVENSOVERTUIGING

Hieronder vallen in ieder geval alle bekende godsdiensten waarin een god centraal staat. Bij levensovertuiging moet het gaan om een fundamentele opvatting over het leven in al zijn facetten, om beginselen waarnaar men zijn leven inricht. Politieke opvattingen vallen hier niet onder, humanisme wel. De Hoge Raad heeft in een specifiek geval bepaald dat ook atheïsme moet worden beschouwd als een levensovertuiging.

HOMOSEKSUELE GERICHTHEID

In de wettekst van artikel 137c Sr en verder staat hetero- en homoseksuele gerichtheid genoemd als discriminatiegrond. Omdat het in de praktijk vrijwel altijd gaat om discriminatie op grond van homoseksuele gerichtheid is om praktische redenen alleen deze term opgenomen in *Cijfers in Beeld*.

Biseksualiteit staat als zodanig niet genoemd in de wet, maar kan worden beschouwd als een combinatie van homo- en heteroseksualiteit, en discriminatie op deze grond is daarom ook vervolgbaar. In de praktijk stroomt biseksualiteit als discriminatiegrond zelden of nooit in.

¹⁰ Artikel 1 lid 2 en 3 IVUR.

GESLACHT

De grond *geslacht* is niet opgenomen in artikel 137c Sr, maar wel in de artikelen 137d, -e, -f en 429quater Sr. Discriminatie op grond van transseksualiteit valt, zo blijkt uit de (zeldzame) jurisprudentie hierover, ook onder de discriminatiegrond *geslacht*.

HANDICAP

Discriminatie op grond van lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap is pas sinds 2006 strafbaar gesteld. Tot op heden zijn er zeer weinig zaken ingestroomd met de grond *handicap*. Anders dan in de Algemene Wet Gelijke Behandeling is chronische ziekte niet als grond opgenomen in de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht. Als aangifte zou worden gedaan van discriminatie wegens een chronische ziekte, dan zou aan de hand van de specifieke omstandigheden van het geval moeten worden beoordeeld of dit valt onder handicap in de zin van de discriminatieartikelen.

OVERIGE

Er kunnen feiten instromen waarbij de discriminatiegrond (bij nader inzien) niet valt onder één van de hiervoor genoemde gronden. Deze gronden worden geschaard onder de categorie *overige*.

Tabel 5 - Instroom discriminatiegronden

GRONDEN	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
Ras	43%	93	51%	104	41%	62	45%	44	47%	81
Antisemitisme	36%	78	32%	64	28%	42	39%	38	30%	52
Godsdienst/levensovertuiging	7%	16	5%	11	7%	10	0%	0	9%	16
Homoseksuele gerichtheid	7%	14	7%	15	13%	20	14%	14	11%	19
Geslacht	0%	0	0%	0	1%	2	0%	0	0%	0
Handicap	1%	2	1%	2	1%	1	1%	1	1%	1
Overige gronden	2%	4	3%	7	8%	12	0%	0	1%	2
Onbekend	3%	7	0%	0	1%	2	1%	1	2%	3
Totaal	100%	214	100%	203	100%	151	100%	98	100%	174

In 2014 werden er voor 142 discriminatiefeiten 174 discriminatiegronden opgegeven. *Ras* was in 2014, zoals ieder jaar, de grootste categorie. Deze categorie omvat echter meerdere groepen waar de discriminatie betrekking op kan hebben.

Bezien naar de specifieke groep waar de discriminatiegrond betrekking op had, is de categorie antisemitisme met 30% van de gronden het grootst, evenals in 2013 (39%). Het percentage gronden dat betrekking had op antisemitisme is door de jaren heen relatief hoog gebleven. In een groot aantal gevallen betreft het bij deze categorie antisemitische leuzen of liederen die worden geschreeuwd of gezongen in het kader van voetbalwedstrijden.

¹¹ In een rapportage over antisemitische incidenten in 2008, geeft het CIDI aan dat uit de door hen geregistreerde incidenten blijkt dat de daders van antisemitisme zich vrijwel nooit tegen de Joodse godsdienst richten, maar vooral op vermeende eigenschappen van de Joodse bevolkingsgroep

Het CIDI registreerde in 2014 171 antisemitische incidenten, tegen 100 in 2013 (de zogenaamde Twitter-zaken uitgezonderd). In 2014 noteerde CIDI vijf antisemitische incidenten op het gebied van sport.¹²

Bij het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) was antisemitisme in 2014 de grootste categorie. In deze categorie werden 328 uitingen gemeld, waarvan er 188 door het MDI als strafbaar werden beoordeeld.¹³

Bij het Meldpunt Internet Discriminatie (MiND) kwamen in 2014 31 meldingen binnen die betrekking hadden op antisemitisme. Bij MiND stond deze discriminatiegrond daarmee op de derde plaats van door MiND onderscheiden categorieën.¹⁴

De instroom bij het OM van de grond *homoseksuele gerichtheid* is in 2014 gedaald (11%) ten opzichte van de instroom in 2012 en 2013 (respectievelijk 13% en 14%). Discriminatie wegens homoseksuele gerichtheid vond in 2014 vooral plaats op straat of in een openbare gelegenheid (47%) of in de woonomgeving (42%).

Bij de beschouwing van het aantal feiten bij het OM dat homoseksuele gerichtheid betreft, dient men in aanmerking te nemen dat delicten die gerelateerd zijn aan homoseksuele gerichtheid vaak commune delicten zijn, waarbij het motief is gelegen in de homoseksuele gaardheid van het slachtoffer. Zoals al in de inleiding van dit rapport werd vermeld, zijn gegevens over commune delicten met discriminatoir aspect pas sinds 1 januari 2015 te genereren uit de systemen van het OM en kan er dus pas in 2016 in het rapport *Cijfers in Beeld* over gerapporteerd worden.

De grond *geslacht* stroomde in 2014 niet in, de grond *handicap* één keer. De lage instroom van de gronden geslacht en handicap wijkt niet substantieel af van andere jaren. In de registratie van incidenten bij de politie komen deze gronden ook relatief weinig voor; het aantal incidenten met de grond 'geslacht' bij de politie was in 2013 2% van het totaal en daarmee iets lager dan de instroom in 2012 (3%). De grond 'handicap' bedroeg zowel in 2013 als in 2012 1% van het totaal aantal incidenten dat instroomde bij de politie.¹⁵ Het lijkt erop dat mensen bij de incidenten die het hier betreft in eerste instantie niet kiezen voor melding of aangifte bij de politie. Het kan ook een aanwijzing zijn dat het bij discriminatie op grond van handicap en geslacht in de meeste gevallen gaat om discriminatoire handelingen zoals uitsluiting, en niet om discriminatoire uitingen die gericht zijn op de hele groep mannen, vrouwen of gehandicapten. Een reden voor de geringe hoeveelheid zaken die wordt aangebracht bij de politie en het OM zou dan kunnen zijn dat bij het publiek relatief onbekend is dat discrimineren wegens geslacht of handicap in ambt, beroep of bedrijf strafbaar kan zijn op grond van artikel 429quater Sr. In de cursussen die het LECD de afgelopen jaren heeft gegeven, is benadrukt dat ook deze gronden worden genoemd in de specifieke discriminatieartikelen.

Bij het College voor de Rechten van de Mens (CRM) maken de oordelen over geslacht 24%, en de oordelen over handicap/chronische ziekte 14% uit van het totaal aantal oordelen in 2014. Deze gronden

als totaal. Zie: Monitor antisemitische incidenten in Nederland: 2008, CIDI- Centrum Informatie en Documentatie Israel, Den Haag 2009, pag.32.

¹² Monitor antisemitische incidenten in Nederland 2014, Centrum Informatie en Documentatie Israel, Den Haag: maart 2015.

¹³ Jaarverslag 2014, Stichting Magenta, afdeling Meldpunt Discriminatie Internet, Amsterdam: 2015.

¹⁴ Meldpunt Internet Discriminatie (MiND), Jaarverslag 2014.

¹⁵ POLDIS rapportage 2013, B. Tierolf, N. Hermens, L. Drost, A. Scheffelaar, Verwey-Jonker Instituut, november 2014.

behoren daarmee tot de meest voorkomende gronden waarover een oordeel wordt gevraagd aan het CRM¹⁶. Het lijkt erop dat mensen die discriminatie op één van deze gronden ervaren, eerder geneigd zijn zich tot het CRM te wenden. Het is mogelijk dat zaken die als verzoek om een oordeel bij het CRM worden aangebracht, tevens strafbare discriminatie behelzen op grond van (vooral) artikel 137g of 429quater Sr.

Het percentage van de grond *ras* is in 2014 47% (zie tabel 5). Discriminatie wegens ras is daarmee de meest voorkomende grond. Echter, onder de grond *ras* valt – vergeleken met de andere discriminatiegronden – een relatief groot aantal verschillende groepen.

Tabel 6 - Instroom discriminatiegronden: uitsplitsing ras

Ras	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
Huidskleur, namelijk:	19%	41	18%	36	17%	26	18%	18	19%	33
Antizwart (Afrikaanse afkomst)	17%	36	14%	28	11%	17	14%	14	14%	24
Gekleurden (niet Afrikaanse afkomst)	2%	5	4%	8	6%	9	4%	4	4%	7
Blanken	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	1%	2
Nationale of etnische afstamming, namelijk:	24%	52	33%	68	24%	36	27%	26	28%	48
Surinamers	2%	5	1%	3	2%	3	4%	4	2%	3
Antillianen			0%	1	0%	0	0%	0	1%	2
Turken	9%	19	8%	17	4%	6	6%	6	8%	14
Marokkanen			11%	23	5%	7	4%	4	10%	18
Roma/Sinti	0%	0	0%	0	0%	0	3%	3	0%	0
Allochtonen/buitenlanders	7%	15	10%	21	13%	19	9%	9	3%	6
Overige nationale of etnische afstamming	6%	13	1%	3	1%	1	0%	0	3%	5
Totaal	43%	93	51%	104	41%	62	45%	44	47%	81

Als we de categorie *ras* verder uitsplitsen naar groep, dan valt op dat discriminatie op de grond *antizwart* (*Afrikaanse afkomst*) binnen deze categorie het hoogst is met 14% van het totaal. Deze discriminatiegrond is vanaf 1998 altijd de grootste of één van de grootste discriminatiegronden geweest.

CASUS AFWIJZING SOLLICITANT OP GROND VAN HUIDSKLEUR

Een aspirant-stagiaire reageerde via de website van zijn ROC op een vacature voor een stageplaats bij een elektronicabedrijf. Zijn sollicitatie werd door een werknemer van het bedrijf beoordeeld. In de e-mail waarmee deze zijn werkgever over de sollicitatie wilde informeren, schreef hij:

'Heb nog even gekeken is niks. Ten eerste een donker gekleurde (neger). En op zijn CV weinig tot geen ervaring met computers enz.'

¹⁶ College voor de Rechten van de Mens, Jaarverslag 2013, p. 30.

De e-mail stuurde hij echter per abuis naar de sollicitant, in plaats van naar zijn werkgever. Door de aspirant-stagiaire werd aangifte tegen de man gedaan.

Door de officier van justitie werd de verdachte ten laste gelegd dat hij in de uitoefening van zijn beroep een persoon die solliciteerde naar een stageplek opzettelijk heeft gediscrimineerd als bedoeld in artikel 90quater Sr, wegens zijn ras, door een standpunt in te nemen met betrekking tot die sollicitatie en dat standpunt te communiceren middels een e-mail.

De rechtbank oordeelde dat zij bij de lezing van de e-mail niet tot een ander oordeel kon komen dan dat verdachte zijn werkgever adviseerde om aangever niet uit te nodigen voor een sollicitatiegesprek omdat deze 'ten eerste een donkergekleurde (neger)' is; daarmee heeft verdachte onderscheid gemaakt op grond van ras. Voorts volgt uit de woorden 'ten eerste' dat de huidskleur voor verdachte de voornaamste reden was om te adviseren niet met hem in zee te gaan. Het verweer dat de tekst van de e-mail niet discriminerend bedoeld is daarom verworpen.

Ook achtte de rechtbank het niet aannemelijk dat de verdachte de opmerking over 'neger' als een (misplaatste) grap bedoelde. Door de verdachte werd dit op de zitting ook niet aannemelijk gemaakt, zodat ook dit verweer werd verworpen.

Juist het feit dat verdachte het slachtoffer hiermee een kans op een stageplek heeft ontzegd, meende de rechtbank dat sprake was van een ernstig feit. De rechtbank oordeelde daarom dat de door de officier van justitie gevorderde straf recht doet aan de ernst van het feit en passend is.

Er is geen hoger beroep ingesteld en daarmee is de zaak onherroepelijk.

[RECHTBANK GELDERLAND, ECLI: NL:RBGEL:2014:5457](#)

Na de categorie *antisemitisme* (30%) staat in 2014 de categorie *homoseksuele gerichtheid* (11%), gezien naar de specifieke groep waar de discriminatie tegen is gericht, op de tweede plaats. Daarna volgt de grond *Marokkanen*, met 10%.

In 2011 zijn de categorieën *Turken en Marokkanen* en *Surinamers en Antillianen* voor het eerst gesplitst van twee naar vier categorieën; in de daaraan voorafgaande jaren kon alleen de grond *Surinaams/Antilliaans* of *Turks/Marokkaans* worden gekozen. De splitsing van de categorieën heeft tot gevolg dat de percentages over 2010 niet vergelijkbaar zijn met de jaren daarna.

Discriminatie tegen Surinamers kwam in 2014 drie keer voor (2%). De grond *Antillianen* stroomde in 2014 twee keer in (1%). Discriminatie tegen Turken werd in 2014 14 keer als grond genoteerd (8%), discriminatie tegen Marokkanen werd 18 keer ingevuld als grond (10%). Hoewel dit voor beide gronden een aanzienlijke stijging ten opzichte van de instroom in 2012 en 2013 is, past dit binnen het beeld van de instroom van deze twee categorieën in de jaren vóór 2010.

Dat de grond *godsdienst/levensovertuiging* in 2013 niet is ingestroomd, is uitzonderlijk. De instroom in 2014 van de grond *godsdienst/levensovertuiging* past dan ook binnen het beeld dat we hebben van de instroom van deze categorie in de jaren vóór 2010.

Tabel 7 -Instroom discriminatiegronden: uitsplitsing godsdienst/levensovertuiging

Godsdienst levensovertuiging	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
Moslims (islam)	100%	16	91%	10	100%	10	0%	0	75%	12
Overige godsdienst/levensovertuiging	0%	0	9%	1	0%	0	0%	0	25%	4
Totaal	100%	16	100%	11	100%	10	0%	0	100%	16

2.5.2 Waar

STRAAT/OPENBARE GELEGENHEID

Evenals voorgaande jaren worden, procentueel gezien, met afstand de meeste discriminatiefeiten gepleegd op straat of in een openbare gelegenheid (27%). Het betrof in 2014 38 feiten waar 44 discriminatiegronden aan gekoppeld werden. In 17 gevallen betrof het *antisemitisme*; in negen gevallen was de op straat of in een openbare gelegenheid gepleegde discriminatie gericht tegen *homoseksuelen*; en in vijf gevallen was de grond *antizwart (Afrikaanse afkomst)*.

WOONOMGEVING

De categorie *straat/openbare gelegenheid* wordt gevolgd door de categorie *woonomgeving*. De instroom van het aantal feiten dat in deze categorie bedroeg in 2014 23%. Het betrof 33 feiten, met 44 discriminatiegronden. De grond *homoseksuele gerichtheid* kwam acht keer voor, evenals de grond *Turken*; de grond *Marokkanen* kwam zeven keer voor.

INTERNET

Bij de 16 ingestroomde feiten die op internet werden gepleegd, betrof het 11 keer de grond *antisemitisme*. Bij vijf van de feiten die betrekking hadden op antisemitisme, betrof het één verdachte die naar verschillende personen en instellingen, waaronder leden van de Tweede Kamer en scholen, e-mails met antisemitische inhoud had gestuurd.

De opsporing van verdachten die uitlatingen op internet hebben gedaan, kan complex zijn. Als een verdachte uitlatingen doet onder een schuilnaam, op een website die in het buitenland wordt gehost, dan kan het lastig zijn om de identiteit van de verdachte te achterhalen. Dat is vooral zo als de uitlatingen in het betreffende land niet strafbaar zijn; dat land zal dan waarschijnlijk niet mee willen werken aan een rechtshulpverzoek, waarmee de ontbrekende informatie betreffende de identiteit van de verdachte achterhaald zou moeten worden.

Tabel 8 - Instroom discriminatiefeiten: waar

Waar	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
Tegen opsporingsambtenaar	11%	18	5%	9	10%	11	3%	3	6%	9
Werk	5%	9	7%	11	2%	2	9%	8	6%	9
School/ onderwijsinstelling	2%	3	2%	4	2%	2	1%	1	1%	2
Sport	22%	38	7%	12	18%	21	7%	6	11%	15
Horeca - uitsluiting aan deur	4%	6	4%	7	4%	4	1%	1	4%	5
Horeca - algemeen	1%	2	1%	1	4%	4	2%	2	4%	5
Woonomgeving	8%	13	12%	21	17%	19	15%	13	23%	33
Straat/openbare gelegenheid	28%	48	45%	76	31%	35	40%	35	27%	38
Internet	11%	19	7%	11	8%	9	16%	14	11%	16
Pers (media)	2%	3	1%	1	2%	2	5%	4	1%	1
Overige	4%	7	5%	8	2%	2	0%	0	5%	7
Onbekend	2%	4	5%	8	3%	3	1%	1	1%	2
Totaal	100%	170	100%	169	100%	114	100%	88	100%	142

Sinds begin 2013 zijn er in Nederland twee organisaties die zich bezig houden met het verwijderd krijgen van strafbaar discriminerende uitlatingen van het internet: het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) en het in 2013 gestarte Meldpunt Internet Discriminatie (MiND). Het werk van deze organisaties is waardevol, omdat op het internet zodanig veel strafbare uitlatingen (kunnen) worden geplaatst, dat dit met het strafrecht alleen nooit zal kunnen worden tegengegaan. Bovendien betekent een vervolging niet automatisch dat de uitlating van internet wordt verwijderd. Deze twee organisaties richten zich primair op het verwijderd krijgen van uitlatingen van het internet.

Het MDI kreeg in 2014 in totaal 1179 meldingen van discriminatie over 1117 unieke uitingen; daarvan werden 493 uitingen door het MDI als strafbaar beoordeeld. Van deze 493 uitingen werden 445 succesvol van het internet verwijderd.¹⁷

SPORT

Het ging bij deze categorie om 15 feiten, waar 14 discriminatiegronden bij horen. De grond *antisemitisme* kwam negen keer voor, daarbij ging het in alle gevallen om antisemitische uitlatingen die rond een voetbalwedstrijd van Ajax werden gedaan. Bij twee feiten is de discriminatiegrond onbekend.

WERK/OPSPORINGSAMBTENAAR

In 2014 was 6% van de feiten gericht tegen een opsporingsambtenaar; het ging daarbij om negen feiten. Ook de categorie *werk* betreft in 2014 negen feiten, 6% van het totaal.

Uit de Poldis-rapportage van de politie is bekend dat opsporingsambtenaren, waarmee vooral agenten worden bedoeld, veelvuldig te maken hebben met beledigingen met een discriminatoir aspect aan hun

¹⁷ Jaarverslag 2014, Stichting Magenta, afdeling Meldpunt Discriminatie Internet, Amsterdam: 2015, p. 6.

adres; het gaat dan om een belediging in de zin van artikel [266](#) jo. [267 Sr.](#) met een discriminatoir aspect. Omdat artikel 266 Sr een algemeen delict is, waarvan het discriminatoire aspect nog niet kan worden geregistreerd, wordt over deze zaken niet gerapporteerd in *Cijfers in Beeld*.¹⁸

2.5.3 Verdachte

De categorie *verdachte* is divers van samenstelling. In deze categorie vinden we gegevens over de achtergrond van de verdachte; bijvoorbeeld of deze een extreemrechtse signatuur heeft, of het feit gepleegd heeft vanuit een geloofsovertuiging of politieke overtuiging.

Tabel 9 – Instroom discriminatiefeiten: verdachte

Verdachte	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
Extreemrechts	6%	11	3%	5	4%	4	3%	3	3%	4
Godsdienst/levensovertuiging	1%	2	0%	0	1%	1	6%	5	0%	0
Politieke overtuiging	1%	2	1%	2	0%	0	0%	0	1%	2
Door opsporingsambtenaar	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
Particulier Surinaams	4%	6	0%	0	1%	1	0%	0	4%	5
Particulier Antilliaans			1%	2	0%	0	0%	0	0%	0
Particulier Turks	8%	13	1%	1	0%	0	6%	5	4%	6
Particulier Marokkaans			5%	8	0%	0	2%	2	6%	8
Overige niet-blanke particulier	1%	2	5%	8	4%	5	3%	3	6%	9
Blanke particulier	61%	103	63%	107	74%	84	77%	68	67%	95
Particulier (etnische achtergrond onbekend)	13%	22	11%	18	7%	8	0%	0	5%	7
Overige	2%	3	6%	10	7%	8	2%	2	4%	6
Onbekend	4%	6	5%	8	3%	3	0%	0	0%	0
Totaal	100%	170	100%	169	100%	114	100%	88	100%	142

BLANKE PARTICULIEREN

Zoals ieder jaar zijn verreweg de meeste verdachten blanke particulieren. Het gaat om 67% van de verdachten.

PARTICULIER TURKS EN MAROKKAANS

6% van de verdachten was van Marokkaanse afkomst; het betrof acht feiten. 4% van de verdachten was van Turkse afkomst; hierbij ging het om zes feiten.

¹⁸ POLDIS rapportage 2013, B. Tierolf, N. Hermens, L. Drost, A. Scheffelaar, Verwey-Jonker Instituut, november 2014.

EXTREEMRECHTS

Het aantal feiten gepleegd door verdachten met extreemrechtse achtergrond is, net als in voorgaande jaren, relatief laag. Het ging in 2014 om vier feiten waarbij de verdachte in de categorie extreemrechts viel. Twee feiten werden gepleegd op het internet.

2.5.3.1. Interetnische incidenten

Om een beeld te krijgen van de zogenaamde interetnische incidenten, incidenten met een interraciaal karakter, wordt elk jaar gekeken naar de etnische afkomst van de verdachtengroep en de grond waarop zij discriminatiefeiten hebben gepleegd. Tot en met het rapport over 2011 werkte dat verhelderend. Sindsdien echter is het aandeel van etnische groepen, anders dan blanke particulieren, in de verdachtenpopulatie niet of nagenoeg niet aanwezig. Om die reden wordt dit jaar, net als vorig jaar, alleen de categorie *blanke particulier* opgesplitst.

Blanke particulieren

Bij 118 discriminatiegronden, behorend bij 95 discriminatiefeiten, waren de verdachten blanke particulieren.

Blanke particulieren werden het meest verdacht van discriminatie op de grond ras (54%). Hieronder vallen, zoals eerder gezegd, veel groepen waartegen de discriminatie gericht kan zijn. Bezien naar de groep waartegen de discriminatie is gericht, is antisemitisme de grootste categorie (25%). Dat is niet verwonderlijk, omdat de grond antisemitisme ook naar het totale aantal gronden bezien het grootst is.

Verdachte: blanke particulier	
Ras	54%
Antisemitisme	25%
Godsdienst/levensovertuiging	10%
Homoseksuele gerichtheid	7%
Geslacht	0%
Handicap	0%
Overige gronden	2%
Onbekend	3%
Totaal	100%

Ras, waarvan	
Antizwart (Afrikaanse afkomst)	15%
Turken	12%
Marokkanen	11%
Allochtonen/buitenlanders	5%
Gekleurden (niet van Afrikaanse afkomst)	5%
Surinamers	3%
Antillianen	1%
Overige nationale of etnische afstamming	3%
Totaal	54%

Nader bekeken betreft het bij *ras* voornamelijk discriminatie op de grond *antizwart (Afrikaanse afkomst)* met 15%, en vervolgens van *Turken* (12%).

2.5.3.2. Leeftijd verdachte

In 2014 komen de meeste verdachten van een discriminatiefeit uit de groep in de leeftijd van 20 tot en met 39 jaar. Daarna is de groep verdachten in de leeftijd van 40 tot en met 64 jaar het grootst. In 2012 en 2013 was dit eveneens het geval.

Tabel 10 – Instroom discriminatiefeiten: leeftijd verdachte

Leeftijd verdachte	aantal feiten*	% van bevolking ⁺	% aantal feiten
0 t/m 19	21	23%	15%
20 t/m 39	59	25%	42%
40 t/m 64	50	35%	36%
65 t/m 79	10	13%	7%
80 >	0	4%	0%
Totaal	140	100%	100%

*Twee verdachten betreft rechtspersoon | ⁺Op basis cijfers CBS 26 augustus 2014

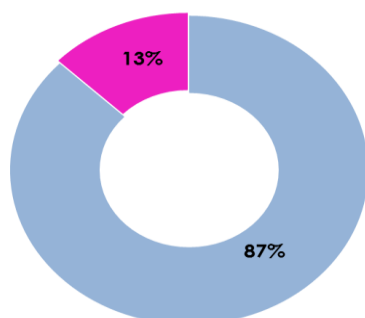
De groep personen in de leeftijd van 20 tot en met 39 jaar maakt 25% uit van de bevolking van Nederland en vormen met 42% de grootste groep als verdachte van het plegen van een discriminatiefeit.

2.5.3.3 Geslacht verdachte

De verhouding tussen het aantal mannelijke en vrouwelijke verdachten is door de jaren heen vrijwel onveranderd en laat zien dat het overgrote deel van de discriminatiefeiten door mannen wordt gepleegd. Bij 13% van de feiten (18 keer) was de verdachte een vrouw. In 87% van de gevallen (122 feiten) was de verdachte een man. Bij twee feiten was de verdachte een rechtspersoon.

Het is overigens een gegeven dat bij alle soorten criminaliteit de verdachten voor het merendeel mannen zijn.

Tabel 11 – Instroom discriminatiefeiten (in percentages): geslacht verdachte

2.5.4 Hoe

Als men kijkt naar de wijze waarop wordt gediscrimineerd, dan gaat het in de meeste gevallen om een mondelinge uitlating (66%). Bij 12% van de feiten ging het om het een schriftelijke uitlating (17 feiten). Daarbij ging het bij vijf feiten om dezelfde verdachte die e-mails aan diverse geadresseerden had gestuurd.

Tabel 12 – Instroom discriminatiefeiten: hoe

Hoe	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
Mondeling	61%	104	64%	109	63%	72	60%	53	66%	94
Schriftelijk	16%	27	7%	12	11%	12	13%	11	12%	17
Afbeelding	1%	2	4%	6	6%	7	16%	14	4%	5
Bekladding	4%	7	3%	5	0%	0	1%	1	1%	2
Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon	12%	20	9%	16	9%	10	8%	7	7%	10
Overige	4%	6	8%	14	7%	8	2%	2	8%	12
Onbekend	2%	4	4%	7	4%	5	0%	0	1%	2
Totaal	100%	170	100%	169	100%	114	100%	88	100%	142

Casus Geweigerd bij een discotheek

Een Surinaamse jongen met een donkere huidskleur wordt de toegang tot een discotheek geweigerd, omdat hij volgens de portier geen vaste klant van de discotheek is. De jongen was uitgenodigd voor een feest dat in de discotheek werd gegeven; wanneer degene die het feest geeft aan de portier vraagt wat er aan de hand is, krijgt zij als antwoord van de portier dat hij maar een bepaald percentage allochtonen mag toelaten. De jongen doet aangifte.

Er zijn in deze zaak drie verdachten: de eigenaar, de bedrijfsleider en een portier van de betreffende discotheek. Hen werd ten laste gelegd dat zij tezamen en in vereniging, in de uitoefening van een beroep, namelijk als (mede)eigenaar en/of beleidsmaker van een discotheek een persoon opzettelijk hebben gediscrimineerd wegens zijn ras door hem de toegang te weigeren, en/of een beleid te voeren waarbij een bepaald percentage met een donkere huidskleur binnen wordt gelaten, en/of een beleid te voeren waarbij personen met een donkere huidskleur (vaker dan anderen) de toegang wordt geweigerd.

Uit verschillende getuigenverklaringen blijkt dat het beleid van de horecagelegenheid erop gericht was om slechts een bepaald percentage allochtonen toe te laten in de club. De eigenaar van de discotheek stuurt aan op, zoals hij dat zelf noemt, een goede mix van mensen. De officier van justitie stelde in haar requisitoir dat vanwege dit toelatingsbeleid personen met een donkere huidskleur de toegang tot de discotheek wordt geweigerd. In deze zaak is aangever doelbewust geweigerd vanwege zijn huidskleur. De officier van justitie vindt in deze zaak een straf dan ook geboden, en eist een geldboete tegen alle drie de verdachten.

De rechtbank oordeelde anders en sprak de drie verdachten vrij wegens gebrek aan bewijs. Zij stelde in haar vonnis dat het niet vaststaat dat de weigering om de man toe te laten, een weigering is op grond van discriminatie wegens ras. Daarom concludeert de rechtbank dan ook dat niet kan worden vastgesteld dat de weigering van aangever tot de discotheek is gebaseerd op uitsluiting van aangever op grond van zijn ras.

De rechtbank oordeelde ook dat er een gebrek aan bewijs is om te oordelen of het toelatingsbeleid van de discotheek discriminerend zou zijn. Dat de eigenaar streeft naar een evenwichtige mix van publiek in zijn zaak, betekent volgens de rechtbank niet dat in beginsel iedereen in het licht van deze mix kan worden toegelaten of geweigerd, en dat daarmee een ieder op voet van gelijkheid wordt behandeld. De rechtbank is van oordeel dat er onvoldoende aanknopingspunten zijn voor het standpunt dat het boven gerede twijfel is dat het toelatingsbeleid van de discotheek discriminerend zou zijn.

Door het OM is appel tegen de uitspraak ingesteld. De rechtbank pas naar de mening van het OM een onjuist criterium toe door te stellen dat het streven naar een evenwichtige mix niet per definitie als discriminatoir is aan te merken, omdat *iedereen in het licht van deze mix kan worden toegelaten of geweigerd* en dat daarmee *een ieder op voet van gelijkheid wordt behandeld*.

Immers, als bij dit streven onderscheid wordt gemaakt op basis van ras, dan is dit altijd in strijd met artikel 137g Sr: Daarbij wordt er, mocht dit vonnis in stand worden gelaten, aan portiers en bedrijfsleiders een vrijbrief gegeven om te bepalen of er sprake is van een evenwichtige mix in een horecagelegenheid en of bepaalde mensen geweigerd mogen worden op grond van hun ras.

RECHTBANK MIDDEN-NEDERLAND: ECLI: [NL:RBMNE:2014:5046](#), [-5047](#) en [-5048](#)

2.5.5 Aard van de discriminatiefeiten

Om de aard van de discriminatiefeiten meer inzichtelijk te maken, is het mogelijk een aantal gegevens uit de DRC met elkaar te combineren. Het LECD heeft verschillende combinaties gemaakt met een aantal categorieën uit de DRC. Dit levert over 2014 de hieronder weergegeven uitkomsten op. Bij lezing van de percentages in de onderstaande tabellen wordt met nadruk gewezen op de in veel gevallen zeer geringe aantallen waarop die percentages zijn gebaseerd. Zo is bijvoorbeeld bij de grond *Surinamers* de verdachte in 100% van de gevallen een blanke particulier; hierbij wordt echter opgemerkt dat het hier slechts drie keer de grond *Surinamers* betreft (zie pagina 36). Het is dan ook van belang om zeer terughoudend te zijn met het trekken van conclusies op basis van deze cijfers.

ANTISEMITISME

Bij de grond *antisemitisme* was de **verdachte**:

56%	29x	Blanke particulier
13%	7x	Particulier Marokkaans
8%	4x	Extreemrechts
8%	4x	Overige niet-blanke particulier
4%	2x	Politieke overtuiging
4%	2x	Particulier (etnische achtergrond onbekend)
4%	2x	Particulier Turks
4%	2x	Overige
100%	52	Totaal

Het overgrote deel van de antisemitische incidenten wordt gepleegd door blanke particulieren. Dat geldt overigens voor alle soorten discriminatie die zijn opgenomen in dit hoofdstuk.

Waar vonden de antisemitische incidenten plaats:

33%	17x	Straat/openbare gelegenheid
21%	11x	Internet
17%	9x	Sport
12%	6x	Tegen opsporingsambtenaar
6%	3x	Horeca algemeen
4%	2x	Woonomgeving
4%	2x	Overige
2%	1x	Werk
2%	1x	Onbekend
100%	52	Totaal

Op welke manier (**hoe**) vonden de antisemitische incidenten plaats:

50%	26x	Mondeling
17%	9x	Schriftelijk
15%	8x	Overige
10%	5x	Afbeelding
6%	3x	Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon
2%	1x	Bekladding
100%	52	Totaal

RASBij de grond *ras* (huidskleur + nationale of etnische afstamming) was de **verdachte**:

79%	64x	Blanke particulier
6%	5x	Overige
4%	3x	Extreemrechts
4%	3x	Overige niet-blanke particulier
4%	3x	Particulier (etnische achtergrond onbekend)
2%	2x	Particulier Marokkaans
1%	1x	Particulier Turks
100%	81	Totaal

Waar vonden de incidenten met de grond *ras* plaats:

35%	28x	Woonomgeving
20%	16x	Straat/openbare gelegenheid
7%	6x	Tegen opsporingsambtenaar
6%	5x	Werk
6%	5x	Sport
6%	5x	Horeca (uitsluiting aan de deur)
6%	5x	Overige
5%	4x	Internet
4%	3x	Pers/media
2%	2x	School/onderwijsinstelling
2%	2x	Horeca (algemeen)
100%	81	Totaal

Op welke manier (**hoe**) vonden de incidenten met de grond *ras* plaats:

83%	67x	Mondeling
6%	5x	Schriftelijk
6%	5x	Overige
5%	4x	Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon
100%	81	Totaal

ANTIZWART (AFRIKAANSE AFKOMST)

Bij de grond *antizwart* (*Afrikaanse afkomst*) (onderdeel van *ras*) was de **verdachte**:

75%	18x	Blanke particulier
8%	2x	Extreem rechts
8%	2x	Particulier (etnische achtergrond onbekend)
4%	1x	Overige niet-blanke particulier
4%	1x	Particulier (Turks)
100%	24	Totaal

Waar vonden de incidenten met de grond antizwart (*Afrikaanse afkomst*) plaats:

21%	5 x	Straat/openbare gelegenheid
21%	5x	Woonomgeving
13%	3x	Tegen opsporingsambtenaar
8%	2x	Werk
8%	2x	Sport
8%	2x	Horeca (uitsluiting aan de deur)
8%	2x	Overige
4%	1x	Horeca (algemeen)
4%	1x	Internet
4%	1x	Pers (media)
100%	24	Totaal

Hoe vonden de incidenten met de grond antizwart (*Afrikaanse afkomst*) plaats:

88%	21x	Mondeling
8%	2 x	Schriftelijk
4%	1x	Overige
100%	24	Totaal

GEKLEURDEN

Bij de grond *gekleurden* (onderdeel van *ras*) was de **verdachte**:

86%	6x	Blanke particulier
14%	1x	Overige niet-blanke particulier
100%	7	Totaal

Waar vonden incidenten tegen gekleurden plaats:

29%	2x	Woonomgeving
29%	2x	School/onderwijsinstelling
29%	2x	Overige
14%	1x	Pers (media)
100%	7	Totaal

Op welke manier (**hoe**) vonden de incidenten tegen gekleurden plaats:

86%	6x	Mondeling
14%	1x	Schriftelijk
100%	7	Totaal

SURINAMERS

Bij de grond *Surinamers* (onderdeel van ras) was de **verdachte**:

100%	3	Blanke particulier
-------------	----------	--------------------

Waar vonden de incidenten tegen Surinamers plaats:

67%	2 x	Straat/openbare gelegenheid
33%	1 x	Tegen opsporingsambtenaar
100%	3	Totaal

Op welke manier (**hoe**) vonden incidenten tegen Surinamers plaats:

100%	3	Mondeling
-------------	----------	-----------

ANTILLIANEN

Bij de grond *Antillianen* (onderdeel van ras) was de **verdachte**:

50%	1x	Blanke particulier
50%	1x	Extreem rechts
100%	2	Totaal

Waar vonden de incidenten tegen *Antillianen* plaats:

50%	1x	Straat/openbare gelegenheid
50%	1x	Woonomgeving
100%	2	Totaal

Op welke manier (**hoe**) vonden incidenten tegen *Antillianen* plaats:

50%	1x	Mondeling
50%	1x	Overig
100%	2	Totaal

TURKEN

Bij de grond *Turken* (onderdeel van ras) was de **verdachte**:

100%	14	Blanke particulier
------	----	--------------------

Waar vonden de incidenten tegen Turken plaats:

57%	8x	Woonomgeving
29%	4x	Straat/openbare gelegenheid
7%	1x	Tegen opsporingsambtenaar
7%	1x	Overige
100%	14	Totaal

Op welke manier (**hoe**) vonden de incidenten tegen Turken plaats:

100%	14x	Mondeling
------	-----	-----------

MAROKKANEN

Bij de grond *Marokkanen* (onderdeel van ras) was de **verdachte**:

72%	13x	Blanke particulier
17%	3x	Overige
6%	1x	Particulier Marokkaans
6%	1x	Particulier (etnische achtergrond onbekend)
100%	18	Totaal

Bij één feit was zowel de verdachte als het slachtoffer van Marokkaanse afkomst; het betrof hier een agent, die niet in functie was, die tijdens het uitgaan de toegang werd geweigerd tot een club.

Waar vonden de incidenten tegen Marokkanen plaats:

39%	7x	Woonomgeving
17%	3x	Werk
11%	2x	Straat/openbare gelegenheid
11%	2x	Sport
11%	2x	Horeca (uitsluiting aan de deur)
6%	1x	Tegen opsporingsambtenaar
6%	1x	Internet
100%	18	Totaal

Op welke manier (**hoe**) vonden de incidenten tegen Marokkanen plaats:

67%	12x	Mondeling
17%	3x	Overige
11%	2x	Schriftelijk
6%	1x	Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon
100%	18	Totaal

ALLOCHTONEN/BUITENLANDERS

Bij de grond *allochtonen/buitenlanders* (onderdeel van ras) was de **verdachte**:

100%	6x	Blanke particulier
------	----	--------------------

Waar vonden de incidenten tegen allochtonen/buitenlanders plaats:

50%	3x	Woonomgeving
17%	1x	Sport
17%	1x	Horeca (uitsluiting aan de deur)
17%	1x	Pers (media)
100%	6	Totaal

Op welke manier (**hoe**) vonden de incidenten plaats:

100%	6 x	Mondeling
------	-----	-----------

BLANKEN

In 2014 stroomden twee feiten in met de grond *blanken*. De laatste keer dat dit het geval was, was in 2009. Als er al feiten met de grond *blanken* instromen, dan betreft het slechts een klein aantal; procentueel is het nooit meer dan 2% van het totaal aantal gronden.

Bij de grond *Blanken* (onderdeel van ras) was de **verdachte**:

50%	1x	Particulier (Marokkaans)
50%	1x	Overige niet-blanke particulier
100%	2	Totaal

Waar vonden de incidenten tegen *Blanken* plaats:

50%	1x	Straat/openbare gelegenheid
50%	1x	Woonomgeving
100%	2	Totaal

Op welke manier (**hoe**) vonden incidenten tegen *Blanken* plaats:

100%	2	Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon
------	---	---

HOMOSEKSUALITEIT

Bij de grond *homoseksualiteit* was de **verdachte**:

42%	8x	Blanke particulier
21%	4x	Particulier Surinaams
16%	3x	Particulier Turks
11%	2x	Overige niet-blanke particulier
5%	1x	Particulier Marokkaans
5%	1x	Particulier (etnische achtergrond onbekend)
100%	19	Totaal

Waar vonden de incidenten tegen homoseksuelen plaats:

47%	9x	Straat/openbare gelegenheid
42%	8x	Woonomgeving
5%	1x	School/onderwijsinstelling
5%	1x	Overige
100%	19	Totaal

Op welke manier (**hoe**) vonden de antihomoseksuele incidenten plaats:

68%	13x	Mondeling
21%	4x	Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon
5%	1x	Schriftelijk
5%	1x	Bekladding
100%	19	Totaal

3. Afdoening discriminatiefeiten OM

3.1 OM-afdoening discriminatiefeiten per parket

Tabel 13 laat het aantal discriminatiefeiten zien waarover door het OM een afdoeningsbeslissing is genomen.

Tabel 13 - OM-afdoening discriminatiefeiten per parket

arrondissementsparketten	Jaar 2010	Jaar 2011	Jaar 2012	Jaar 2013	Jaar 2014
AP Amsterdam	32	28	38	21	39
AP Noord-Holland	5	13	10	1	4
AP Midden-Nederland	2	12	6	7	22
AP Noord-Nederland	7	17	6	13	10
AP Oost-Nederland	23	27	28	18	28
AP Den Haag	36	6	8	8	14
AP Rotterdam	49	47	17	17	19
AP Limburg	5	6	4	1	3
AP Oost-Brabant	7	5	3	1	2
AP Zeeland-West-Brabant	5	11	11	3	4
totaal	171	172	131	90	145

3.2 OM-afdoening zaken

In 2014 werden 145 discriminatiefeiten afgedaan, behorend bij 134 zaken. 126 zaken hadden betrekking op één discriminatiefeit. Bij zeven zaken werden twee discriminatiefeiten ten laste gelegd, en in één zaak werden vijf discriminatiefeiten ten laste gelegd.

3.3 OM-afdoening discriminatiefeiten per wetsartikel

Tabel 14 - OM-afdoening discriminatiefeiten (in aantallen feiten) per wetsartikel

OM-afdoening per wetsartikel	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
137c	73%	125	78%	134	79%	104	80%	72	84%	122
137d	12%	21	8%	13	13%	17	6%	5	8%	12
137e	7%	12	8%	13	5%	6	9%	8	3%	4
137f	0%	0	0%	0	0%	0	1%	1	0%	0
137g	5%	9	5%	8	2%	2	4%	4	4%	6
429quater	2%	4	2%	4	2%	2	0%	0	1%	1
Totaal	100%	171	100%	172	100%	131	100%	90	100%	145

Net als in voorgaande jaren blijkt ook dit jaar dat het overgrote deel van de verdachten wordt vervolgd voor het zich beledigend uitlaten over een groep mensen (artikel 137c Sr).

Casus Verkoop Mein Kampf

Een Amsterdamse galerie verkoopt antiquarische objecten die betrekking hebben op totalitaire regimes, zoals de Sovjet Unie onder Stalin, China onder Mao en het Derde Rijk. Het dagblad NRC publiceert hierover een kort artikel (26 oktober 2013), waaruit blijkt dat de galeriehoudster ook antiquarische exemplaren van *Mein Kampf* aanbiedt. Na een aangifte tegen de galeriehoudster wordt door het OM een uitgebreid onderzoek gestart en besloten om de eigenaar van de galerie te dagvaarden. Naar het oordeel van het OM heeft de verkoper met de verkoop van het boek geen voorlichting over discriminatie of feitelijke informatie over discriminatie willen geven, en is het boek ook niet verspreid voor journalistieke berichtgeving of als een verantwoord wetenschappelijk bericht.

De officier van justitie stelt dat in onderhavige zaak geen sprake is van 'zakelijke berichtgeving'; onder zakelijke berichtgeving vallen onder meer het verschaffen van feitelijke informatie over discriminatie, verantwoorde wetenschappelijke berichten en journalistieke berichtgeving, en daarvan is hier geen sprake. De officier stelt dat het boek uitsluitend om commerciële redenen wordt verkocht. Dat het boek ook via het internet te lezen is, is naar zijn mening minder relevant, aangezien in artikel 137e Sr juist strafbaar is gesteld de verspreiding van een voorwerp met meergenoemde beledigende, discriminerende en haat zaaiende inhoud. Het lijdt, aldus de officier, geen twijfel dat het boek *Mein Kampf* een voorwerp is dat uitlatingen bevat die beledigend zijn over Joden in de zin van artikel 137c Sr, en aanzetten tot haat, discriminatie en gewelddadig optreden tegen Joden in de zin van artikel 137d Sr. Hij eist een geldboete van € 1000, waarvan de helft voorwaardelijk.

De rechtbank oordeelde dat *Mein Kampf* uitlatingen bevat die beledigend zijn over Joden en dat het boek aanzet tot haat, discriminatie en gewelddadig optreden tegen Joden. De verkoop van het boek blijft daarmee onder bepaalde omstandigheden verboden in Nederland. Met andere woorden: *Mein Kampf* is een voorwerp als bedoeld in artikel 137e Sr en met het ter verspreiding in voorraad hebben, is er geen sprake van zakelijke berichtgeving. Op grond van onverenigbaarheid met artikel 10 EVRM concludeert de rechtbank echter tot een ontslag van alle rechtsvervolging van de verdachte.

De rechtbank komt tot dit oordeel nu maatschappelijke ontwikkelingen, in het bijzonder de zeer eenvoudige verkrijgbaarheid van (de tekst van) *Mein Kampf* via het internet en de context waarbinnen verdachte het boek als historisch object ter verkoop aanbiedt, maken dat een veroordeling van verdachte in een democratische samenleving niet noodzakelijk is ter bescherming van Joden tegen discriminatie, belediging en aanzetting tot haat wegens hun ras en/of godsdienst.

Artikel 10 EVRM beschermt uitingen die 'shocking, offending or disturbing' kunnen zijn, en er wordt een hoge mate van bescherming toegekend aan uitingen die in het kader van een debat over een onderwerp van gewichtig maatschappelijk belang. De rechtbank komt tot de conclusie dat een beperking op het verspreiden van *Mein Kampf* aan hoge vereisten dient te voldoen, en dat de 'margin of appreciation' die de Nederlandse staat toekomt bij het nemen van maatregelen ter beperking van de uitingsvrijheid zeer beperkt is. De rechtbank stelt dat *Mein Kampf* immers een belangrijke rol speelt in het maatschappelijk debat in het kader van (al dan niet toenemend) antisemitisme en de permanente bestrijding daarvan, gezien inhoud en symbolwerking van het boek, en als historische bron van het antisemitische gedachtegoed.

Daarnaast acht de rechtbank voor het toetsingskader van artikel 10 EVRM de context van belang waarbinnen verdachte het boek *Mein Kampf* ter verkoop aanbod, namelijk als antiquarisch exemplaar en in zeer geringe

aantallen. Deze context geeft volgens de rechtbank geen reden om aan te nemen dat klanten van verdachte het boek op een voor de beschermde groep mensen schadelijke wijze zullen aanwenden.

Op grond van deze argumentatie is de rechtbank tot het oordeel gekomen dat van een 'pressing social need', als bedoeld in de rechtspraak van het EHRM, geen sprake is. Een beperking van de uitingsvrijheid van verdachte door een veroordeling, zou verder niet aan eisen van proportionaliteit en subsidiariteit voldoen. Nu een veroordeling van verdachte wegens overtreding van artikel 137e Sr in strijd zou komen met het bepaalde in artikel 10 EVRM, is de galeriehouders ontslagen van alle rechtsvervolging.

Het OM heeft appel ingesteld tegen het vonnis van de rechtbank.

Rechtbank Amsterdam [ECLI: NL:RBAM5:2014:7866](https://eclis.nl/RBAM5:2014:7866)

3.4 Soort OM-afdoening discriminatiefeiten

Omdat in voorgaande jaren de afdoeningsmodaliteiten *OM-straftbeslissing*, *lik-op-stuk*, *oproepen ter terechtzitting naar aanleiding van verzet* en *voegen ter berechting* niet werden opgenomen in *Cijfers in Beeld*, zijn de percentages niet geheel vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Tabel 15 - Soort OM-afdoening discriminatiefeiten

OM-afdoening	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
Dagvaarden	71%	121	54%	90	52%	71	53%	48	59%	82
Transactie	10%	17	8%	14	13%	17	4%	4	6%	8
Voorwaardelijk sepot	1%	1	6%	10	4%	5	3%	3	6%	8
Sepot	18%	31	31%	52	25%	34	33%	30	21%	29
OM-straftbeslissing	0%	0	0%	0	1%	2	4%	4	6%	9
Lik-op-stuk	0%	0	0%	0	4%	5	0%	0	1%	1
Oproepen ter terechtzitting nav verzet	0%	0	0%	0	0%	0	1%	1	0%	0
Voegen ter berechting	0%	0	0%	0	1%	2	0%	0	2%	3
Totaal	100%	170	100%	166	100%	136	100%	90	100%	140

Het percentage feiten waarvoor wordt gedagvaard, is enigszins gestegen ten opzichte van 2011.

Het percentage onvoorwaardelijke septs is in 2014 lager dan in 2013. Het aantal transacties is in 2014 gestegen ten opzichte van 2013, maar nog altijd lager dan de jaren daarvoor.

Van alle soorten strafzaken die in 2014 instroomden bij het OM werd 20% onvoorwaardelijk geseponeerd. De vergelijking met het percentage onvoorwaardelijke septs in de discriminatiefeiten is echter niet geheel te maken, omdat in de jaarrapportage van het OM niet de feiten, maar het aantal zaken is opgenomen.¹⁹

¹⁹ Kerncijfers - Jaarbericht 2014 Openbaar Ministerie, pag. 86.

In de *Aanwijzing Discriminatie* is vastgelegd dat de hoofdregel bij overtreding van de discriminatiebepalingen is, dat een strafrechtelijke reactie volgt (dagvaarding of transactie) indien de zaak bewijsbaar en de verdachte strafbaar is. Voor de opportuniteit van vervolging geldt dat bij discriminatiezaken op voorhand wordt aangenomen dat opportuniteit om te vervolgen aanwezig is. De beslissing tot een beleidssepot dient dan ook met grote terughoudendheid te worden genomen²⁰. Het voert te ver om hieruit de conclusie te trekken dat bij bewijsbare discriminatiefeiten *altijd* moet worden vervolgd en dat de opportuniteit *altijd* een gegeven is; iedere zaak heeft immers weer andere aspecten die in aanmerking genomen dienen te worden bij de beslissing of er vervolgd gaat worden en of vervolging opportuun is. In uitzonderlijke gevallen kan die afweging leiden tot de conclusie dat er geen strafrechtelijke reactie moet volgen, ook al is de zaak bewijsbaar en de verdachte strafbaar. De *Aanwijzing Discriminatie* zou een te knellend keurslijf worden als de officier van justitie niet de ruimte zou hebben om, indien nodig, een andere afweging te maken.

In een zaak die naar het oordeel van het OM niet bewijsbaar is, of waarin een verdachte niet strafbaar is, zal het OM uiteraard geen vervolging instellen.

3.4.1 Verhouding technisch sepot en beleidssepot

In 2014 had 43% van de sepots betrekking op een technisch sepot en 57% op een beleidssepot. Het percentage technische sepots is daarmee lager dan de afgelopen drie jaar.

Bij de beleidssepots worden ook de sepots meegeteld die de sepotcode 99 hebben gekregen. Sepotcode 99 is een administratief sepot en betekent dat het feit dubbel is ingeboekt in de OM-registratiesystemen Compas of GPS, en dat daarom één van de dubbel ingeboekte zaken wordt geseponeerd. In 2014 kwam dit vijf keer voor.

Tabel 16 - Verhouding technisch sepot en beleidssepot

Verhouding technisch sepot en beleidssepot	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
Technisch sepot	42%	13	65%	40	67%	26	70%	23	43%	16
Beleidssepot	58%	18	35%	22	33%	13	30%	10	57%	21
Totaal sepot	100%	31	100%	62	100%	39	100%	33	100%	37

Technisch sepot

Een technisch sepot wordt gegeven als de zaak zich juridisch-technisch gezien niet leent voor vervolging.

²⁰ *Aanwijzing Discriminatie* van het College van Procureurs-Generaal, 2007A010, Vervolging, 2. Hoofdregel en 3. Opportuniteit. Te vinden via www.om.nl.

Sepotcode 02: onvoldoende bewijs

Een zeer vaak voorkomend sepot is een sepot 02 (onvoldoende of niet overtuigend bewijs). Een sepot 02 is bijvoorbeeld van toepassing als de uitlatingen door de verdachte tegen een andere persoon zijn gedaan en er geen getuigen zijn, terwijl de verdachte ontkent. Er is dan onvoldoende wettig bewijs dat de verdachte de uitlatingen heeft gedaan. In 2014 werd 13 keer de sepotcode 02 gegeven.

Sepotcode 01: ten onrechte als verdachte aangemerkt

Een sepot 01 wordt gegeven als een persoon ten onrechte als verdachte is aangemerkt. Dit kwam in 2014 niet voor.

Sepotcode 05: feit niet strafbaar

Sepot 05 wordt gegeven als één van de delictsbestanddelen die noodzakelijk zijn voor strafbaarheid ontbreekt. Dat kan bijvoorbeeld zo zijn als een discriminatoire uitlating niet gedaan is *in het openbaar*, waardoor dit delictsbestanddeel van artikel 137c Sr niet vervuld is. In 2014 werd drie keer een sepot 05, feit niet strafbaar, gegeven.

Beleidssepot

Een beleidssepot kan alleen gegeven worden indien de vervolging van een feit in principe mogelijk is, maar er andere redenen zijn om niet tot vervolging over te gaan. Een voorwaardelijk sepot is *altijd* een beleidssepot; indien de voorwaarden die aan het sepot verbonden zijn worden geschonden, moet er immers de mogelijkheid zijn om alsnog een vervolging te starten. Dat kan alleen als het feit juridisch gezien vervolgbaar is.

In 2014 werden er 21 beleidssepots gegeven. Van alle beleidssepots waren er acht voorwaardelijke sepots.

Sepotcode 43: oud feit

Dit sepot kan bijvoorbeeld worden gegeven als er aangifte wordt gedaan van een al lang geleden gepleegd feit of als de zaak na aangifte te lang bij de politie of het OM in behandeling is geweest, danwel op de plank is blijven liggen. Er werd in 2014 twee keer onvoorwaardelijk geseponeerd met sepotcode 43: oud feit.

Sepotcode 52: door feit of gevolgen getroffen

Deze sepotcode wordt gegeven als de verdachte door het door hem gepleegde feit of de gevolgen daarvan is getroffen en zodoende al voldoende is gestraft voor zijn handelen. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn als de verdachte na een discriminerende opmerking zwaar is mishandeld, of als hij als gevolg van zijn discriminatoire handelen zijn baan is kwijtgeraakt. Sepotcode 52 werd in 2014 niet gegeven.

Sepotcode 53: gezondheidstoestand

Dit sepot heeft betrekking op een tijdelijke of permanente, geestelijke of lichamelijke toestand van de verdachte. Dit sepot kan bijvoorbeeld worden gegeven als een verdachte terminaal ziek is en niet lang meer te leven heeft. Vervolging dient dan geen redelijk doel meer. Er werd één keer voorwaardelijk geseponeerd met sepotcode 53, gezondheidstoestand.

Sepotcode 55: gewijzigde omstandigheden

Dit sepot kan worden gegeven als er sprake is van verbeterd levensgedrag van verdachte, bijvoorbeeld als de verdachte spijt heeft van zijn daad, de verwerpelijkheid daarvan inziet en zelf initiatieven heeft ontplooid om zijn gedrag goed te maken. Ook indien omstandigheden die tot het delict hebben geleid of die tot recidive zouden kunnen leiden niet meer bestaan of in belangrijke mate zijn gewijzigd, kan dit sepot worden gegeven. De sepotcode 55 werd vier keer gegeven, twee keer aan een onvoorwaardelijk en twee keer aan een voorwaardelijk sepot.

Sepotcode 99: dubbel ingeboekt

Vijf feiten werden in 2014 geseponeerd met sepotcode 99: feit dubbel ingeboekt.

Het LECD benadrukt dat bij beleidssepots de specifieke omstandigheden van het geval bepalen dat voor het betreffende beleidssepot is gekozen; in andere, soortgelijke situaties kunnen er echter goede redenen zijn om toch te vervolgen. In de *Aanwijzing Discriminatie* is vastgelegd dat terughoudendheid moet worden betracht bij het geven van beleidssepots.

4. Afdoening discriminatiezaken rechter

Omdat de afdoening door de rechter resulteert in een vonnis over een gehele zaak, en niet slechts over een enkel feit, zal in dit hoofdstuk worden gerapporteerd over **zaken** en niet over **feiten** of **gronden** zoals in het voorgaande gedeelte van dit rapport werd gedaan. Bij beschouwing van de discriminatiezaken zoals deze in de volgende paragrafen worden weergegeven, dient men zich ervan bewust te zijn dat dit ook zaken kan betreffen waarin behalve een discriminatiefait tevens een ander feit (commuun delict) ten laste is gelegd; dit andere feit kan geheel losstaan van het discriminatiefait. De afdoening door de rechter betreft de **gehele zaak**.

4.1 Soort afdoening discriminatiezaken rechter

Tabel 17 - Afdoening discriminatiezaken rechter (in %)

Rechtbankafdoening	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
Veroordeling	75%	90	69%	57	78%	66	72%	64	91%	70
Vrijspraak	18%	21	27%	22	14%	12	18%	16	9%	7
Dagvaarding nietig	1%	1	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
OM niet ontvankelijk	0%	0	1%	1	0%	0	0%	0	0%	0
Ontslag van rechtsvervolging	0%	0	2%	2	2%	2	2%	2	0%	0
Schuldigverklaring zonder oplegging van straf	4%	5	1%	1	1%	1	0%	0	0%	0
Verwijzing naar ander forum	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
Onbekend	3%	3	0%	0	5%	4	8%	7	0%	0
Totaal	100%	120	100%	83	100%	85	100%	89	100%	77

Het percentage veroordelingen lag in 2014 op 91%, het percentage vrijspraken op 9%, dit is de helft minder dan in 2013.

Hoewel een vrijspraak over het algemeen geen wenselijke uitkomst is, tonen vrijspraken wel aan dat het OM niet alleen vervolgt in de zaken waarbij het vrijwel zeker is dat de rechter zal veroordelen. Bij discriminatiefaiten duiken er steeds weer nieuwe situaties op waar de rechter nog niet eerder over heeft geoordeeld. In dat soort zaken neemt het OM zo nu en dan een risico, wanneer het OM de verdachte strafbaar acht en de zaak aan de rechter voorlegt. De kans bestaat dan dat de rechter anders oordeelt over deze niet eerder voorgekomen situatie en de verdachte vrijspreekt. Als het OM zich niet kan neerleggen bij een vrijspraak, dan wordt door de officier van justitie hoger beroep ingesteld.

4.1.1. Opgelegde maatregel/straf

Tabel 18 – Afdoening discriminatiezaken rechter opgelegde maatregel/straf

Opgelegde maatregel/straf	Jaar 2010	Jaar 2011	Jaar 2012	Jaar 2013	Jaar 2014
Geldboete	34	22	31	19	16
Gevangenisstraf	22	8	15	10	12
Jeugd detentie	2	0	0	0	0
Werkstraf	51	33	28	16	20
Leerstraf	0	1	1	0	0
Gedeeltelijk/niet-ontvankelijkverklaring van de benadeelde partij	10	7	8	9	6
Vervangende hechtenis	0	0	0	0	0
Schuldigverklaring zonder oplegging van straf of maatregel	1	0	1	0	0
Ontslag van alle rechtsvervolging	0	0	4	2	0
Overig	51	31	41	26	22
Totaal	171	102	129	82	76

In bovenstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de inhoud van de veroordelingen en de straffen c.q. maatregelen die werden opgelegd. Tabel 18 bevat daarom de opgelegde straffen en maatregelen behorend bij de veroordelingen uit tabel 17. Men dient in het achterhoofd te houden dat een vonnis meerdere soorten straffen of maatregelen kan omvatten, bijvoorbeeld zowel een voorwaardelijke gevangenisstraf als een geldboete. Het aantal opgelegde maatregelen (76) is daarom hoger dan het aantal veroordelingen (70). Daarnaast dient men zich te realiseren dat de veroordelingen waarnaar wordt verwezen, ook betrekking kunnen hebben op andere feiten die mogelijk naast discriminatie ten laste werden gelegd. Omdat een veroordeling is gebaseerd op alle feiten die op een tenlastelegging staan en die door de rechter bewezen worden geacht, is het niet mogelijk deze gegevens te splitsen en aan te geven welk deel van de maatregel of straf specifiek voor het discriminatiefeit in een zaak werd opgelegd.

BIJLAGE: DISCRIMINATIEARTIKELN IN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT**ARTIKEL 137C**

- 1 Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

ARTIKEL 137D

- 1 Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

ARTIKEL 137E

- 1 Hij die, anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving:
 - 1°. een uitlating openbaar maakt die, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap beledigend is, of aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap;
 - 2°. een voorwerp waarin, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, zulk een uitlating is vervat, aan iemand, anders dan op diens verzoek, doet toekomen, dan wel verspreidt of ter openbaarmaking van die uitlating of verspreiding in voorraad heeft;
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

ARTIKEL 137F

Hij die deelneemt of geldelijke of andere stoffelijke steun verleent aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie.

ARTIKEL 137G

- 1 Hij die, in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen opzettelijk discrimineert wegens hun ras, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

ARTIKEL 429QUATER

- 1 Hij die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen discrimineert wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid wordt gestraft met hechtenis van ten

hoogste twee maanden of geldboete van de derde categorie.

- 2 Met dezelfde straf wordt gestraft hij wiens handelen of nalaten in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf zonder redelijke grond, ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat ten aanzien van personen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.